

C. R. B. I. Univ. Leop.

57576

PR

Ausz. Muehuma

EX
BIBLIOTHECA
CAESAREO - REGIAE
UNIVERSITATIS
LEOPOLIENSIS

B. N.

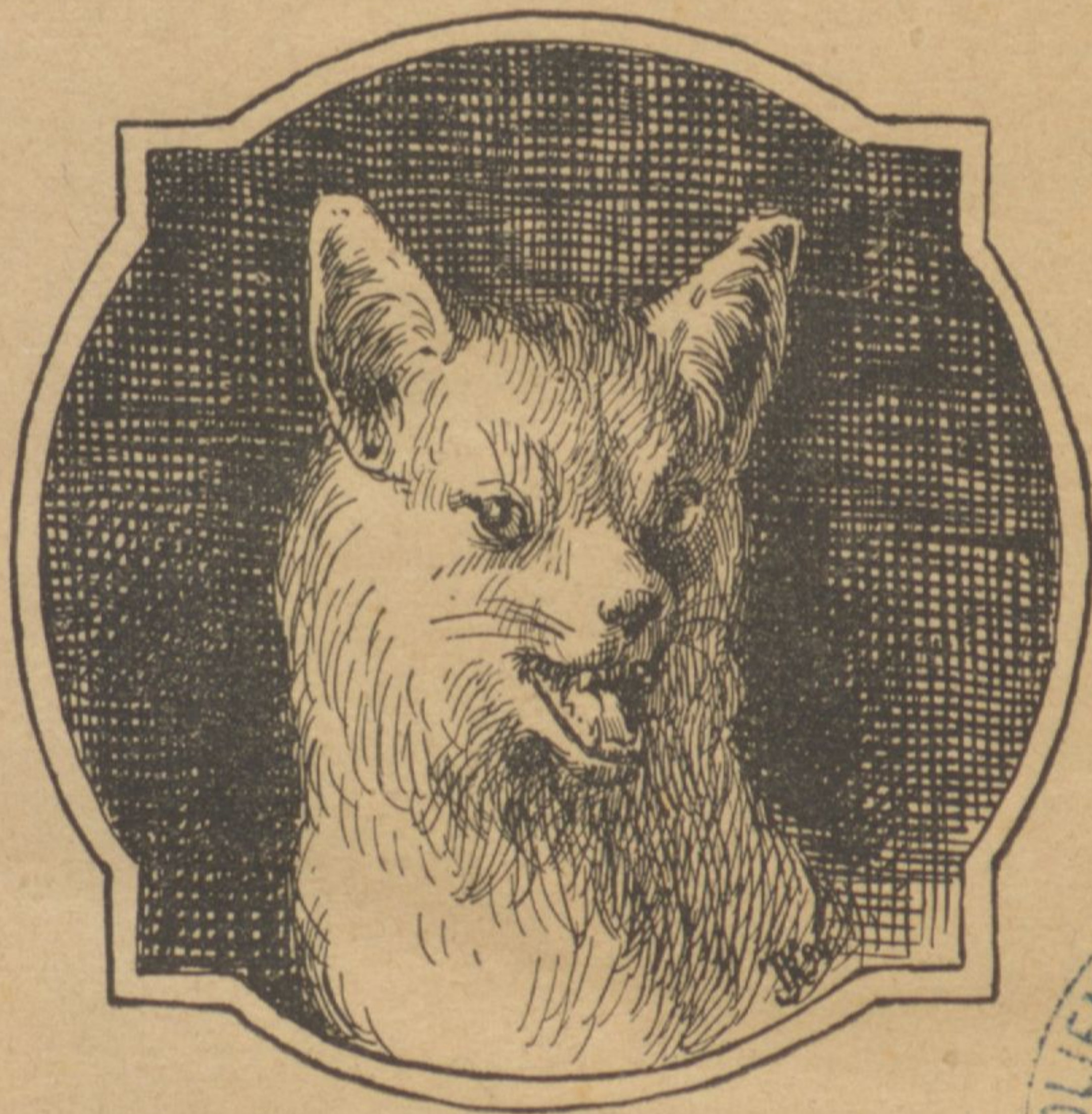
60. 918

181. N. 3

N. 3

5. 1. 1.

ЛИСЪ МИКИТА

Зъ нѣмецкого переробивъ
ИВАНЪ ФРАНКО.

—•••—
Накладомъ редакціѣ „Дзвѣнка“.

У ЛЬВОВѢ 1891.

Зъ друкарнѣ товариства имени Шевченка.

Пѣдъ зарядомъ К. Беднарского.

7 ИЮН 1945

DP 58

DK90

Пѣсня перша.

Надѣйшла весна прекрасна,
 Многоцвѣтна, тепла, ясна,
 То царь Левъ и повелѣвъ
 Зъ гѣръ, лѣсовъ, лугѣвъ и зворѣвъ
 До высокихъ царскихъ дворѣвъ
 Поскликати всѣхъ звѣрѣвъ.

Ось идутъ вони юрбами,
 Мовъ на вѣдпустъ зъ корогами —
 Все що выє, гавка, квака, —
 Лишь оденъ мовъ и не чує,
 Въ своѣй ямѣ знай ночує —
 Лисъ Микита, гайдамака.

Ой не даромъ вѣнъ ховаєсь!
 Знать сумлѣне обзываетъ:
 Кривдивъ ты звѣрячій людъ!
 Тымчасомъ въ своѣй столицѣ
 Царь засѣвъ поручь царицѣ,
 Щобъ звѣрямъ творити судъ.

Першій вийшовъ Вовкъ Несытый.
 „Царю, — каже, — вѣдъ Микиты
 Вже й житя менѣ нема!
 Дѣтокъ моихъ бе, кусає,
 А Вовчицю обмовляє,
 Що невѣрна, зла й нѣма!“

Гекторъ, цуцикъ, неборака
 Ставъ на лапки тай балака:
 „Царю, страже нашихъ правъ!
 Ковбасы я мавъ шматочокъ,
 Тай сховавъ єѣ въ куточокъ, —
 Лисъ и тую въ мене вкравъ!“

Котъ Мурлика скочивъ жваво:
 „Бачь, яке собаче право!
 Ковбаса була моя!
 Що Лисъ злодѣй, я не спорю,
 Але ковбасу въ ту пору
 Въ ковалихи выкравъ я!“

„Чиста правда, що й казати — .
 Рысь почавъ такъ промовляти, —
 Лисъ Микита злодѣй є.
 Вонъ сумлѣне честь и вѣру
 За дриглѣ, горѣвки мѣру
 Безъ зазору продає.

„Та то нехристь, та то Юда!
 Патріотизмъ въ него злуда!
 Хто-жь добра бѣ вѣдь него ждавъ?
 Знаю я єго натуру!
 Вонъ царя бѣ жидамъ на шкуру
 За свинины фунтъ продавъ.

„Заяць ось — душа почтива,
 Якъ жиє, той зъ добрадлива
 Зла нѣкому не хотѣвъ.
 Ну пѣшовъ вонъ до Микиты,
 Той, бачь, мавъ єго навчити
 Тропарѣвъ и кондакѣвъ.

„Ой, гѳрка була наука!
 Лисъ вѳдъ разу взявсь до бука.
 А прийшли на пятый гласъ,
 Якъ струснувъ Зайця мовъ грушу,
 Бувъ бы вытрясъ зъ него й душу,
 Слибы я его не спасъ.“

Ажъ ось выступивъ до трону,
 Щобъ взять Лиса въ оборону,
 Стрыкъ его, Борсукъ Бабай.
 „Добре то старі казали:
 Вѳдъ врага не жди похвалы!
 Що тутъ наплели, гай, гай!“

„И не встыдъ же вамъ, Несытый,
 Власну ганьбу розносити,
 Вѳдгрѳвати давну плѳснь?
 А вы красше бѳ нагадали,
 Якъ вы зъ Лисомъ мандрували, —
 То правдива, свѳжа плѳснь.“

„Вѳрнымъ другомъ бувъ Микита,
 Але ваша злѳсть несыта
 Зломъ платить найлѳпшу рѳчь.
 Разъ ото степами йшли вы,
 Голодъ мучивъ васъ страшливый,
 Хочъ колѳна власнй ѳджь!“

„Ажъ тутъ чути: гатьта! вѳсьта!
 Ёде шляхомъ хлопъ до мѳста,
 Зъ рыбою на торгъ мабутъ.
 — Гей — Лисъ каже, — мысль щаслива!
 Брате, буде намъ пожива,
 Лишь гляди и мудрый будь!“

„Скочивъ Лисъ зъ одного маху,
 Бачь, и впавъ посередъ шляху,
 Мовъ здохлый простягъ лапки.
 И лежить оттакъ простертый.
 Вонъ жежъ мѡгъ пожити смерти
 Вѡдъ мужицкои руки!

„Хлопъ надъѣхавъ — що за диво!
 Зъ воза злѣзъ, за камѣнь живо,
 Щобъ его добити тамъ.
 Далѣ бачить — вонъ не дыха!
 „„Отъ мѡй зыскъ — промовивъ стиха, —
 На клапаню буде бламъ.““

„Взявъ Микиту за хвостину
 Тай на вѡзъ мѣжъ рыбы кинувъ,
 Сѣвъ и ѣде въ Божій часъ.
 А Микита, той проноза,
 Нужъ метати рыбы зъ воза,
 Въ кадцѣ лишъ лишивъ ся квасъ.

„Рыбъ не стало, Лисъ мѡй въ ноги!
 Здыбавъ Вовка край дороги, —
 Той остатню щуку мне.
 „„Ну-ко, брате Миколайку,
 Ты лишивъ для мене пайку?
 Погодуй теперь мене!““

„О — говорить Вовкъ Несытый —
 Осьде пай твоѡй знаменитый!
 На смакуй, та не вдавись!“
 И — змѣркуйте бездну злости! —
 Давъ ему лишъ самѡ ости
 Зъ рыбъ, що вкравъ такъ смѣло Лисъ!

„А для Зайця — рѣчь не люба,
 Що надравъ учитель чуба?
 Нѣбы насъ не драли всѣхъ?
 Хтожь то бачивъ, щобъ наука
 Йшла до головы безъ бука?
 Се розмазувать — лишь смѣхъ.

„А той цуцикъ, Гекторъ куций,
 Самъ споймавъсь на своѣй штуцѣ!
 Котъ Мурлика намъ сказавъ:
 Ковбасу ту знакомиту,
 За що скаржить вонъ Микиту,
 Самъ вонъ у Мурлики взявъ.

„Мой братанокъ — мужъ побожный.
 Всякій проступокъ безбожный
 Є для него наче хрѣнь.
 Ось вже рѣкъ цѣлый минає,
 Якъ твердый все пѣсть тримає,
 Не бере въ ротъ мяса вонъ.

„Я вже самъ неразъ журивъ ся,
 Що такъ голодомъ зморивъ ся“ —
 Тутъ урвавъ наразъ Бабай, —
 Бачь, компанія новая
 Несподѣвано являєсь,
 Зъ крикомъ, зойкомъ въ царскій гай.

Старый Пѣвень передъ веде,
 За нимъ по два у рядъ иде,
 Несуть мари на плечахъ;
 А на марахъ Курка лежить,
 За марами весь рѣдъ бѣжить —
 Плачь и лементъ, охъ и ахъ!

Пѣвень передъ царскимъ трономъ
 Жалобнымъ промовивъ тономъ :
 „Милосердя, царю мой!
 Вся надѣя наша вбита!
 А убійца — Лисъ Микита!
 Най насъ судъ розсудить твой!

„Мы въ монастырѣ святому
 Проживали й зла нѣкому
 Не чинили. Та не разъ
 Бачивъ я, що попѣдъ брамы
 Лисъ мышкує, — все за нами
 Своимъ хижимъ окомъ пасъ.

„Я сѣ штуки добре знаю,
 Своимъ дѣтямъ повѣдаю:
 Стережѣть ся, крый васъ Бѣгъ!
 Не выходьте жадне зъ брамы,
 Тамъ нашъ ворогъ изъ зубами,
 Вѣнъ житя васъ збавить всѣхъ.

„Ажъ ту разъ стукъ стукъ до брамы:
 Въ волосниці передъ нами
 Ставъ Микита якъ монахъ,
 Повитавъ насъ благодатю,
 А изъ царскою печатю
 Листъ отвертый мавъ въ рукахъ.

„„Ось вамъ, каже, листъ безпеки!
 Каже царь, щобъ вѣдъ теперки
 Мѣжъ звѣрями бувъ спокѣй,
 Щобъ братавъ ся вовкѣ зъ вѣвцями,
 И щобъ я на вѣки зъ вами
 Бувъ якъ другъ, якъ братъ, якъ свѣй!

„„Бачъ, пустынникомъ я ставъ ся,
 И вѣдъ мяса вѣдцуравъ ся,
 Можете безпечнѣ быть.
 Миръ вамъ, дѣти! Жийте зъ миромъ!“
 Поблагословивъ насъ щиро,
 Тай пѣшовъ у дальшу путь.

„Ну, то й дѣтямъ я говорю :
 — Воля, дѣти ! Можна зъ двору
 Намъ по стерняхъ погулять ! —
 Радѣсть, втѣха, спѣвъ мѣжь нами !
 Всѣ мы рушили за брамы, —
 Та не всѣмъ пришлось вертать.

„Лишь мы выйшли, — гулькѣ, зъ уккрыта
 Якъ не скочить Лисъ Микита,
 Тай хахапъ мою дочку !
 Я якъ крикну : Кукуреко !
 Але вѣнъ вже бувъ далеко,
 Вже сховавъ ся у лѣску.

„Я кричу, мовъ въ дзвоны дзвоню...
 Вѣрнї пси за нимъ въ погоню
 Кинулись — та Боже мѣй !
 Принесли лишь трупъ бездушный !...
 Такъ той злодѣй непослушный
 Зневажає наказъ твої !“

Царь сказавъ : „А що, Бабає ?
 Дуже острый пѣсть тримає
 Твої братанокъ ! Бачишь самъ,
 Якъ то вѣнъ спасає душу !
 Нѣ, конецъ зробити мушу
 Всѣмъ подѣбнымъ хапунамъ !“

И Медведя зве Бурмила :
 „Сли ти наша ласка мила,
 Друже, мечъ свої привяжи,
 Иди до Лиса, най, моспане,
 Заразъ ту на судъ мѣй стане, —
 Се му строго накажи !

„А вважай на ту падлюку,
Щобъ не вдравъ яку вѣнъ штуку,
Бо то, брате, хитрый звѣрь!“
— Що, мене бѣ вѣнъ смѣвъ дурити? —
Закричавъ Медвѣдь сердитый,
Тай потягъ въ Микитинъ двѣръ.

Пѣсня друга.

Лисъ Микита проживае
Въ ямѣ и гадки не мае,
Ажъ наразъ почувъ: Стукъ, стукъ!
Глянувъ — ой, небесна сило!
Ажъ се самъ Медвѣдь Бурмило,
А въ рукахъ страшенный букъ.

„Гей, Микито! Де вѣнъ, ланецъ?
Вылѣзай! Ось я, посланецъ
Вѣдъ самѣскаго царя!
Наробивъ ты зла богато,
Злый на тебе Левъ, нашъ тато, —
То й спокутувать пора!

„Зве тебе нашъ царь на судъ:
— Най менѣ явить ся тутъ
Лисъ Микита, гайдамака!
А не хоче йти въ мой двѣръ,
То тортуры и топѣръ
Ждутъ го — згине, мовъ собака!“

Лисъ Микита счѣливъ уха,
Коло брамы пильно слуха
Тыхъ грѣзныхъ медвежихъ слѣвъ.
„Ехъ, — гадае, — щобъ зробити,
Сего дурня разъ провчити,
Щобъ такъ гордо не ревѣвъ!“

Хитро въ шпарку зазирае,
 Чи де засѣдки не мае?
 Але нѣ, Бурмило самъ!
 Ну, теперь выходить смѣло,
 Радѳстю лице горѣло:
 „Вуйку, ахъ, вытайтежь намъ!“

„Вуйку, вы-жь се? Бѣйтесь Бога!
 Такъ далекая дорога,
 А такій на двѣрѣ скварь!
 Вы втомились, вы безъ духа,
 Пѣтъ вамъ скрѣзь тече зъ кожуха!
 Щожъ то, нашъ вельможный царь

„Иныхъ вже послѣвъ не мае,
 Що найлѣпшихъ посылае,
 На найстаршихъ трудъ валить? —
 Ну, подвѣино радъ я тому,
 Що хочъ разъ до мого дому
 Гѣсть такъ чесный загостить.

„Всѣ суды мене не страшать,
 Знаю бо, що мудра ваша
 Рада освѣтитъ мене.
 А якъ вы за мене слово
 Скажете, то все готово,
 Царскій гнѣвъ тяжкій мине.

„Вуйку, мы-жь одного роду!
 Зъ вами я въ огонь и въ воду!
 Лишь сю нѣчку ще заждѣть!
 Гляньте, небо замрачене,
 Вы втомились, а у мене —
 Выбачте — болить живѣтъ.“

— „А се що тобѣ, небоже?“ —
 „Охъ, вуйцуню, страхъ негоже!
 Я-жь пустынный. то й не слѣдъ
 Мясa ѣсти. Ось и мушу,
 Щобъ не брать грѣха на душу,
 Ссати той обридлый мѣдъ.“

„Мѣдъ?! — скричавъ Медвѣдъ Бурмило —
 Мѣдъ обридлый? Божа сило!
 Я-жь за мѣдъ бы й душу давъ!
 Де вѣнъ є? Веди мя, чуєшь?
 Сли мя медомъ утрактуєшь,
 Вѣрь — не будєшь нарѣкавъ.“ —

„Вуйку, — каже Лисъ, — жартуєшь!“
 „Що, жартую? Нѣ, що чуєшь,
 Я й присягою скрѣплю!
 Мѣдъ, се райскій кормъ чудовый.
 Все за мѣдъ я дать готовый,
 Надъ усе я мѣдъ люблю!“

„Га, сли такъ, мѡй вуйку милый,
 То ходѣмъ! хочъ въ мене силы
 Дуже мало — що робить!
 Розказъ твоѡй менѣ — гласъ зъ неба.
 Для такъ чемныхъ гостей треба
 Силь, здоровля не щадить.“

„Не далеко тутъ — отъ тѡльки
 Буде вѡдси зо чверть мильки,
 Є богатый хлопъ Охрѣмъ.
 Въ него меду тѣма безбожна,
 Що не то що ѣсти можна,
 Але хочъ купай ся въ нѣмъ!“

„Ой! — сказавъ Медвѣдъ Бурмило, —
 Ажь на серцѣ мя змлоило!
 Ну, Микито, ну, бѣжѣмъ!“
 Сонце сѣло вже за горы,
 Якъ вѡйшли вни до обору,
 Де богатый живъ Охрѣмъ.“

На земли тамъ, близъ города,
 Груба дубова колода
 Бовванѣла. Майстеръ Гринь
 Хтѣвъ по-здовжъ єѣ лупати,
 То й почавъ зъ кѣнця вже гнати
 Здоровенный въ щѣлку клинъ.

Зъ на двѣ пяди вже отверта
 Щѣль була; дубина вцерта
 Про тото не трѣсла ще,
 Лишь вѣдъ клина заскрипѣла,
 Нѣбы зубы зацѣпила
 Прохрипѣвши: Овъ, пече!

„Вуйку! — шепче Лисъ Микита, —
 Ось колода знаменита!
 Ты пощупай ѣй пѣдъ бѣкъ!
 Хочь не гладка вна та сѣра,
 А въ нѣй меду що не мѣра.
 Вѣдси й я неразъ волѣкъ.

„Глянъ, вже темно по долинь,
 Хлопъ давно лежить въ перинѣ,
 То-жъ нѣчого ты не бѣйсь!
 Ъжь до схочу въ имя Боже!
 Я постою на сторожѣ!
 Ну-ко смѣло въ шпарку лѣзь!“

„Спасибѣгъ тобѣ, небоже! —
 Рѣкъ Бурмило, — стѣй, щобъ може
 Не надлѣзь якій злый духъ!
 Охъ. вже чую запахъ меду!
 Ты небоже станъ зъ переду,
 На до рукъ отсей обухъ!“

И за симъ Медвѣдь Бурмило
 Лабы, голову й карчило
 Въ ту широку щѣль захавъ ;
 Лисъ тымчасомъ трахъ обухомъ,
 Клинь изъ дуба выбивъ духомъ,
 И Бурмила дубъ споймавъ.

— У! — сказавъ дубъ, — е ще сила!
 Гей, якъ захопить вонъ Бурмила,
 Ажъ стрѣщавъ у него лобъ.
 — „Вуйку! — крикнувъ Лисъ Микита, —
 Правда, шпарка знаменита!
 Знавъ, де мѣдъ ховати, хлопъ.“

А Медведя зацѣпило!
 Стогне, сапа мой Бурмило,
 Але дубъ трима й трима.
 Шарпнувсь вуйко зо три разы,
 Затрѣщали лабы й вязы,
 Але вырватись — дарма!

„Вуйку, — каже Лисъ, — якъ чую,
 Дуже вамъ медокъ смакуе,
 Та мабутъ васъ муха тне!
 Ъжте-жь, але мѣру майте,
 Бо якъ объѣстесь, то знайте,
 Мѣдъ вамъ пупомъ поплыне.“

Та Медведю не до меду.
 Крутить задомъ, а зъ переду
 Дубъ держить мовъ у клѣщахъ...
 То вонъ шарпнесь, драпне, смыкне,
 Далъ зъ болю якъ не рыкне,
 Ажъ почули въ небесахъ.

Лисъ на кпы его знимае.
 „Бачь, якъ вуйко мѡй спѣвае!
 Вуйку, що за нута се?
 Вуйку, вуйку, будьте тихо!
 Въ хатѣ свѣтло — буде лихо!
 Вуйку, хлопа бѣсъ несе!“

А Охрѣмъ, богачь-мужикъ
 Пробудивъ ся — що за рыкъ?
 Выглянувъ въ квартиру —
 Що за диво? При колодѣ
 Щось чорнѣсь... Може злодѣй! —
 Тай хапъ за сокиру.

Выбѣгъ зъ хаты, приглядаєсь:
 Се Бурмило борикаєсь!...
 Якъ не здѡйме крикъ Охрѣмъ:
 „Гей, сюда, сусѣды любі!
 Ось Медвѣдь зловивъ ся въ дубѣ!
 Гей, Медведя битъ бѣжѣмъ!“

У! знялась въ селѣ трѣвога!
 Наче тѣ вовки зъ берлога
 Позривались мужики.
 Въ чѡмъ хто бувъ, въ тѡмъ выбѣгає,
 Що попало, те й хапає
 Якъ оруже до руки.

Якъ прискочуть до Бурмила —
 Въ сего цѣпъ, у того вила,
 Въ бабы ожѡгъ у рукахъ,
 А Охрѣмъ зъ тяжкимъ обухомъ —
 Кинулись на вуйка духомъ!
 Лишь лупъ-цупъ! та трахъ-тарахъ!

Бѣль додавъ Бурмилѣ силы.
 Якъ не шаринесь — Боже милый!
 Шкѣру всю зъ чола зѣдравъ!
 Ще разъ шарпнувъ — вырвавъ лапы,
 Але шкѣру й кѣхтѣ-драпы
 Дубъ немовъ свое забравъ.

„Вырвавсь! вырвавсь!“ закричали
 Люде, въ ростѣчь поскакали,
 А Бурмило трухъ-трухъ-трухъ,
 Въ лѣсъ, у корчѣ збѣгъ борзенько,
 Лягъ та стогне такъ тяженько,
 Мовъ бы зъ него перло духъ.

Ажъ ту лѣзе Лисъ Микита
 Тай говорить: „Вуйку, вы то?
 Щожъ, вуйцуню, добрый мѣдъ?
 Тай гараздъ вы попоѣли!
 Хотите, я що недѣлѣ
 Справлю вамъ такій обѣдъ!

„Ой, а я трохи не плакавъ,
 Якъ тамъ зъ вами хлопъ балакавъ.
 Я гадавъ, що буде битъ.
 Ну та бачить ся, вы чемно
 Зъ нимъ розстались, — дещо певно
 Вамъ за мѣдъ пришлось платить.

„Е, що бачу! Вы зъ грызоты
 Вбрались нѣбы на зальоты
 У червоній сапянцѣ!
 А сю шапочку червону
 Де купили? Чи до дому
 Понесете се донцѣ?...“

Такъ Микита насмѣвавъ ся,
 А Бурмило лишъ метавъ ся,
 Та бурчавъ собѣ пѣдъ нѣсъ.
 Ажъ на третій день ходюю
 Вѣнъ зъ тяженькою бѣдою
 Ледво въ царскій двѣръ прилѣзъ.

Якъ побачивъ царь ясенный,
 Що медвѣдь такій нужденный,
 То ажъ руки заломавъ.

„Гей Бурмило, любый друже,
 Кто се збивъ тебе такъ дуже
 Та зô шкôры обôдравъ?“

„Царю, пане! — рѣкъ Бурмило, —
 Горенько мене постигло!

Се Микита все зробивъ.
 Черезъ нього муки много
 Я принявъ, — охъ, мало свого
 Я житя не загубивъ!“

Ухъ! затупавъ царь ногою!

„Я короною ось тою
 Заклинаюсь: не уйде
 Сей злочинець злои муки!
 Ту го дайте въ мои руки, —
 То побачить, що го жде!“

Потôмъ трохи въ мысляхъ ладивсь

И зъ царицею порадивсь:
 Щобъ Микиту взять на гакъ,
 Постанову мавъ велику.
 Каже звать Кота Мурлику
 И до него кажe такъ:

„Ты мôй вѣрный Кôтъ Мурлика,
 Хочь постава не велика,
 Та розумный ты за трѣхъ.
 Отъ тебе то шлю: пôди ты
 Самъ до Лиса до Микиты,
 У его злодѣйскій лѣхъ.“

„И кажи, щобы якъ стѣй
Вѣнъ у двѣръ явивъ ся мѣй!
Загрози єму, що гака
Не мине й тяженькихъ путь,
Сли на судъ не стане тутъ
Лисъ Микита гайдамака!“

Кѣтъ Мурлика поклонивъ ся
И въ дорогу спорядивъ ся,
Хочъ по шкѣрѣ деръ морозъ —
Страхъ не радъ вѣнъ бувъ тѣй чести,
Та, що царъ давъ, треба нести,
Спротивляти ся не можъ!

Пѣсня третя.

Кѡтъ Мурлика до дороги
Добре взявъ за поясъ ноги,
Въ торбу впхавъ печену мышъ,
И лѣсочкомъ, холодками —
Такъ на пѡдвечѣрокъ самый
Вѡнъ прибувъ до Лисовичъ.

Стукнувъ въ браму, дожидає...
Лисъ въ кватирку выглядає.
Кѡтъ Мурлика шапку знявъ,
Поклонивсь єму низенько,
Привитавъ єго борзенько,
Тай такі слова сказавъ:

„Не прогнѣвайтесь, нанашку!
Не принѣсь я жадну фрашку,
Але царскій вамъ указъ:
Другій разъ се царь, нашъ владця,
Черезъ своего пѡсланця
На свѡй судъ взыває васъ.

„Що ту довго говорити!
Дуже царь на васъ сердитый,
Тожь я раджу вамъ: ходѣть!
Царь поклявъ ся на корону:
Якъ не ставитесь до трону,
То пропацій весь вашъ рѡдъ.“

„Мурцю! — скрикнувъ Лисъ Микита, —
 Чи се ты? Чи справдѣ ты то?
 Боже милый, якъ я радъ!
 Ну, ходи въ мои обѣймы!
 А про те й казать не смѣй ми,
 Щобъ якъ стои и вандрувать!

„Тажъ Лисиця, твоя тѣтка,
 Такъ тебе видае зъ рѣдка,
 Що не пустить ты пѣдъ нѣчь.
 А маленькѣ Лисенята,
 Чи жъ вони пустили бѣ брата?
 Нѣ, то не можлива рѣчь!

„Повечеряемъ гарненько,
 Проспимо ся, а раненько
 Холодкомъ — тай въ божу путь!
 Суду царского-сь не бою.
 А щобъ хтѣвъ не йти зъ тобою —
 Ты про се spokойный будь!

„Онъ зъ Медведемъ инше дѣло.
 Ты розважъ: прийшовъ Бурмило!
 Мовъ розбѣйникъ у мѣй двѣръ,
 Тай до мене зъ крикомъ, фукомъ,
 Зъ величезнымъ въ лапахъ букомъ —
 Я-жъ малый, слабенькѣй звѣрь!“

„Ой нанашку, — рѣкъ Мурлика, —
 Ласка ваша за велика, —
 Але лѣпше мы не ждѣмъ!
 Нѣчь чудова, мѣсяць свѣтитъ...
 Попрощайте жѣнку й дѣти,
 Тай у путь якъ стои ходѣмъ!“ —

„Мурцю, — каже Лисъ, — май розумъ!
 Нôчь не тѣтка, мы не возомъ
 Будемъ ѣхать, нѣ лѣтать.
 Всяка погань лѣсомъ лазить,
 Нужь но хто на насъ наважить —
 Нѣ боротись, нѣ втѣкати!“

Тѣ слова Кота Мурлику
 Кинули у дрожь велику.
 „Ваша правда, — вôнь сказавъ —
 Мушу на нôчь вже лишитись,
 Та скажѣть, щобъ поживитись,
 Що бы тутка я дôставъ?“

„Щожь, не гнѣвайсь, Мурцю дѣльный!
 Чоловѣкъ я богомôльный,
 Пôсть твердый держу день въ день.
 Та тобѣ вже я придбаю
 Найсмачнѣйше, що йно маю:
 Крыжку меду зѣжѣ лишень!“

„Меду? тѣфу! — рѣкъ Кôтъ Мурлика. —
 Най Бурмило мѣдъ той лыка!
 Нимъ мене ты не вкормишь!
 Але въ вашому фôльварку
 Ченьже є де въ закамарку
 Хочь одна порядна мышъ?“

Лисъ Микита рѣкъ до Мурка:
 „Ты жартуєшь! Навѣть Турка
 Я-бѣ мышми не трактувавъ!
 Що ты выдумавъ, небоже?
 Мыши ѣсти!... милый Боже!
 Про-таке я й не чувавъ!“

„Та сли мышей ты бажаєшь,
 Мурку любый, — тутъ ихъ маєшь,
 Що хотъ ними гать гати!
 Тутъ у вѣйтовѣмъ будынку
 Мышей тьменна тьма, мѣй сынку,
 И близенько намъ ити!“

„Ахъ нанашку мѣй наймильшій,
 Поведѣть мене на мыши!
 Я на мыши дуже звыкъ!“
 „Добре!“ — каже Лисъ, и живо
 Поповзли вони кропировъ
 Ажъ де вѣйтѣвъ бувъ курникъ.

Тамъ въ стѣнѣ дѣра пробита,
 Нею часто Лисъ Микита
 Нѣчью у курникъ гостивъ;
 Вчора ще пустивъ вѣнъ крови
 Вѣйтовому когутови,
 Ажъ когутъ и духъ спустивъ.

Вѣйтъ зъ гнѣву почервонѣвши,
 Зъ когута лишъ пѣре вздрѣвши
 Крикнувъ: „Нѣ, вже не стерплю!
 Мушу злодѣя зловити!“
 Край вѣкна давъ присилити
 Мотузяную петлю.

Лисъ Микита се пронюхавъ
 Тай говорить: „Мурку, слухай,
 Якъ тамъ мышки цвѣркотять,
 Мовъ горобчики невиннї!
 А ось ту є дѣрка въ глинѣ —
 Тѣлько влѣзти тай хапать!“

— „А безпечно-жь ту, нанашко?
 Нинѣ о бѣду не тяжко,
 А вѣйты то хитрый людъ!“
 — „Га, — говорить Лисъ зрадливыи, —
 Сли ты, Мурку, боязливый,
 То даремный весь нашъ трудъ.

„Въ серединѣ тамъ не бувъ я,
 И про хитрощъ не чувъ я,
 Але сли боишь ся ты,
 То ходѣмъ раднѣйшь до дому,
 Повечеряемъ по своему:
 Редьку й медовѣ соты“.

Кѣтъ Мурлика завстыдавъ ся.
 — „Що, ты мыслишь, я злякавъ ся?“
 До Микиты вѣнъ озвавсь.
 — „Нѣ, страхъ не котяче дѣло!“
 И вѣнъ въ дѣрку скочивъ смѣло,
 И шастъ-прасть! въ сильце спѣймавсь.

Ой, повисъ вѣнъ у воздухахъ,
 Затрепавсь, та по тыхъ рухахъ
 Шнуръ ще гѣршь за горло стисъ.
 Кинувсь — вдаривсь до одвѣрка!
 А зъ горы, де клята дѣрка,
 Заглядае зрадникъ Лисъ.

— „Ну, що, Мурцю мѣй наймильшій, —
 Каже вѣнъ, — смакують мыши?
 Правда, що за пышний смакъ!
 Хочешъ соли? Я покличу
 И у вѣйта гнетъ позычу, —
 Чи волишь вже ѣсти й такъ?..

— „Ого - го, вже й ты співаєшь!
 Але славный голосъ маєшь!
 Теноръ! Охъ люблю на смерть!
 Жалѳбно, ажъ ле ся въ душу!..
 Охъ, бѳгме, я плакать мушу...
 Ну, спасибѳгъ за концертъ!“

Раптомъ дверѣ заскрипѣли,
 Вѣйтъ розобраный, спотѣлый
 Зѣ палицею тамъ впада;
 А за нимъ сыны и слуги ---
 Сей зѣ ремнемъ, зѣ букомъ другій, —
 Ажъ теперъ Коту бѣда!

— „Бийте злодѣя!“ — вѣйтъ крикнувъ, —
 „Вчора когута намъ смыкнувъ,
 Бийте, поки спустить духъ!“
 И лупъ-цупъ летять удары...
 Мѡй Мурлика зѣ усть нѣ пары,
 Мовъ ослѣпъ уже й оглухъ.

„Бийте!“ — вѣйтъ кричить и кропить.
 Въ тѡмъ Мурлика скѡкъ! Якъ захопить
 Пана вѣйта за самъ нѡсъ —
 Хрупъ тай хрупъ, мовъ мышъ велику,
 Кѡгтями роздеръ всю пику,
 Мовъ бы гречку грабавъ бѣсъ.

— „Гвалтъ! ратуйте!“ — крикнувъ зѣ болю
 Вѣйтъ и впавъ якъ снѡпъ до долу.
 Всѣ до него. „Гей, свѣтѣть!
 „Гей воды! Гей губки, ваты!“
 Приняли ся кровь спиняти, —
 Вже й не въ головѣ имъ Кѡтъ.

А въ Кота тверда натура:
 Вѡдсапнувъ тай гнетъ до шнура,
 Взавъ ся грызти и кусать.
 Далѣ шарпнувъ ся що силы,
 Шнуръ урвавъ ся — Боже милый!
 Кѡтъ свободный бувъ опять.

Що вже то й казати, милі, —
 Не спочивъ вѣнъ тамъ и хвилѣ,
 А задравши хвѣстъ, якъ мѡгъ
 Драпнувъ въ дѣрку, та до лѣса,
 А лѣсами, мовъ вѡдъ бѣса,
 Просто въ царскій двѡръ прибѣгъ.

Якъ уздрѣвъ єго Левъ-батько
 Збитого мовъ кисле ябко,
 Зъ злости ажъ позеленѣвъ.

„Що? — кричавъ звѣрѣвъ правитель, —
 „Чи зновъ смѣє той урвитель
 „Насмѣхатись зъ моихъ слѡвъ?

„Нѣ, вже того за богато!
 „Будь я песъ, и песъ мѡй тато,
 „Сли єму отсе прощу!
 „Вѡйско шлю на гайдамаку, —
 „Скоро злоблю — на гиляку,
 „И гнѣздо все розтрощу!“

Грѡзно Царь ревѣвъ и тупавъ,
 Бувъ бы Лиса зъ кѡстями схрупавъ,
 Якъ бы мавъ єго въ рукахъ.
 Ажъ якъ гнѣвъ пройшовъ безмѣрний,
 Выступивъ Бабай покѡрний
 И сказавъ при всѣхъ звѣряхъ:

„Царю, явна рѣчь, не скрита:
 „Вольный є козакъ Микита,
 „Право-жь каже тричи звать
 „Винного на судъ твоѡй, пане.
 „Ажъ якъ третій разъ не стане,
 „Судъ заочный выдавать.

„Що въ тѣмъ правды чи неправды,
 „Що про него клеплютъ завжды —
 „Въ те не входжу, — та для всѣхъ
 „Рѣвне право! Тожь пошли ты
 „И мене ще до Микиты,
 „Чень прийде до твоихъ ногъ.“

Царь махнувъ лишь головою,
 Давъ знакъ згоды булавою,
 Та нѣ слова не сказавъ; —
 А Бабай якъ стѣи зѣбравъ ся,
 У дорозѣ поспѣшавъ ся,
 Въ Лисовичахъ на нѣчь ставъ.

„Гей, сынашу, схамени ся, —
 Такъ промовивъ вѣнъ до Лиса, —
 Що за збытки робишь ты?
 За що ты зъ посланцѣвъ кпишь ся?
 Чи на правду ты боишь ся
 На той царскій судъ ити?“

„Я-жь гадаю, сынку милый,
 Що ты зможешъ въ однѣй хвили
 Всѣмъ врагамъ заткати ротъ.
 Адаже всѣ ихъ глупіи мѣзки
 Противъ твоего стѣють трѣски!
 Оттакій той весь народъ!“

„Правду кажешь, любый стрыку, —
 Рѣкъ Микита, — и велику
 Ты охоту въ мнѣ поѣвѣвъ.
 Щожь, поѣду! Най всѣ побачуть!
 Хто смѣе ся, тѣи заплачуть.
 Царь на ласку змѣнить гнѣвъ!“

„Хочь тамъ Царь на мене лютый,
 Але знає, що въ минуты
 Небезпечнй, въ чорный день,
 Всѣ торочать не до ладу,
 Але дати мудру раду
 Вмѣе тѣлько Лисъ оденъ.“

И вѣйшли оба въ свѣтлицю,
Привитавъ Бабай Лисицю,
Всѣ засѣли край стола.
Лисенята Мѣцько й Мѣна
Повлазили на колѣна —
Живо гутѣрка пошла. —

Надоспѣла и вечеря:
Съ пѣремъ пражена тетеря —
Всѣмъ досыть ей було.
Якъ гарненько поживились,
Де о чѣмъ розговорились,
Тай пошли собѣ въ стебло.

А якъ рано повставали,
То гарненько поснѣдали:
Бли сало зъ чеснокомъ,
Потѣмъ курячу потравку,
Закусили-жь сю приправку
Ще копченымъ судакомъ.

Оттодѣ Микита вбравъ ся
До дороги й такъ прощавъ ся
Зъ господынею й дѣтьми:
„Люба жѣнко, будь здорова!
Часъ менѣ ити до Львова,
Тожъ ключѣ ты всѣ приими!

„Наглядай якъ слѣдъ въ коморѣ,
Бо тѣ мыши красти скорѣ, —
А про мене не журишь!
Хочъ теперъ на насъ Царь лютый,
Але легко може бути,
Що всмѣхнешь до насъ колись.

„А вы, дѣти, не пустуйте,
По за домоу не герцюйте,
Мамѣ збыткѣвъ не творѣть!
Глянѣ но стрыку, що за звѣрикѣ
Отой Мѣцько! Хто повѣритѣ,
Що єму ще тѣлько рѣкъ!“

И дѣтей поцѣлувавши,
Жѣницѣ въ вухо пошептавши,
Що тамѣ ще сказати мавѣ,
Лисѣ Микита мовѣ у гостѣ
Въ Львѣвъ, на зустрѣчѣ царскѣй злости
Вразѣ зъ Бабаємѣ почвалавѣ.

Пѣсня четверта.

Гу, гу, гу! — въ дворѣ гудѣло,
Мовь Богъ зна, яке тамъ дѣло —
„Лисъ Микита! Лисъ приспѣвъ!“
А Микита мовь не чує,
Гордо, смѣло машерує
Мѣжь рядами ворогѣвъ.

Передъ трономъ зупинивъ ся,
И цареви поклонивъ ся,
И такі слова сказавъ :
„Царю нашъ великодушный!
Слову твоему послушный,
Я на судъ твоѣй правый ставъ.

„Вѣрю въ величь твоего духа.
Не прихилишь своего вуха
Ты поганымъ брехунамъ,
Що байками и брехнями
Раді бѣ розладъ межи нами
Сколотить на шкоду намъ“.

Але царь глядѣвъ понуро
И крикнувъ : „Пѣдла креатуро!
Ты ще ту хвостомъ вертишь!
Смѣешь правъ допоминатись!
Намъ ще хочешь пѣдлизатись!
Нѣ, симъ насъ ты не зманишь!

„Глянь, ось Пѣвень у жалобѣ,
 Котъ Мурлика ставъ при тобѣ,
 И Бурмило мой баронъ!
 Тямишь бѣль ихъ, ганьбу, муки?
 Гей, берѣть го мѣцно въ руки
 И до трибуналу! Вонъ!“

„Царю, — смирно рѣкъ Микита, —
 Чижь такъ явна вже й вѣдкрыта,
 Що до нихъ вина моя? —
 Що Бурмило бувъ упертый
 Конче хлопскій мѣдъ изжерти,
 То чижь тому виненъ я?“

„А Мурлика — Боже, Боже!
 Вѣнъ ще жалуватись може?
 Хтожь на ловахъ не прийма
 Бѣйки, невыгѣдъ подобныхъ?
 Тай хибажъ для мышей бѣдныхъ
 Конституціѣ нема?“

„Сли розбѣйникъ я й поганецъ,
 То й Мурлика, твоѣй пѣсланецъ,
 Тожъ не меншій горлорѣзъ.
 Бо чижь то не для злодѣйства,
 Кроволитя и убѣйства
 Вѣнъ у тую шпарку влѣзъ?“

„Царю, я пѣдданный вѣрный!
 Сли такій твоѣй гнѣвъ безмѣрный —
 Дай на смерть мене судить!
 Дай малыхъ злочинцѣвъ вѣшати,
 Най великѣй тымъ ся тѣшати:
 О, сли такъ — не варто жить!“

Але Левъ не слухавъ того.
 И взяли Микиту мого
 И звязали й повели
 Стражники у трибуналы;
 Въ трибуналахъ засѣдали
 Старіи цапы и ослы.

Ставъ Микита тай балака,
 Але найстаршій Осяка
 Вже пять рокѡвъ якъ оглухъ.
 И рѣшили: „На галузцѣ
 Лисъ ме висѣть на мотузцѣ,
 Поки зъ него выйде духъ“.

Вовкъ, Бурмило и Мурлика
 Якъ почувли се, велика
 Радѡсть обняла ихъ умъ.
 Заразъ за катѡвъ обрались
 И Микитѣ нахвалялись
 Причинити смерть и глумъ.

Лиса вывели. Бурмило
 Трахъ его прилюдно въ рыло!
 „Се за сапанцѣ мой!“
 Вовкъ для гѡршой ще муки
 Гнетъ назадъ скрутивъ му руки.
 „Не уйдешъ теперъ гилѣ“.

Кѡтъ Мурлика вже на гильку
 Вылѣзъ и мѡцную сильку
 Мотузяну засиливъ.
 Крука ще гукнувъ навмысне,
 Щобъ Микитѣ, якъ повисне,
 Заразъ очи зъ лоба пивъ.

Хто йно живъ, глядѣть зойшли ся,
 Якъ то будуть вѣшати Лиса,
 Стала стражъ кругомъ якъ муръ.
 Лисъ иде якъ мокра курка,
 Вовкъ Несытый зъ заду штурка,
 А Медвѣдь веде за шнуръ.

„Не лякайсь, — сказавъ Несытый, —
 Мы вѣдъ разу задусити
 Не гадаємо тебе.
 Будешъ дрыгавъ ще лапками,
 Поки кротъ пѣдъ древомъ ямы
 У твоѣй рѣстѣ не выгребе“.

Обернувъ ся Лисъ до нѣго.
 „Щожъ то — каже вѣнъ, — мѣцного
 Шнура не найшлось у васъ?
 Мѣгъ вамъ Кѣтъ дѣстати, любко,
 Того, що на нѣмъ такъ цупко
 Самъ у вѣйта дрыгавъ разъ“.

„Замовчи! — ревнувъ Бурмило. —
 Щобъ языкъ тобѣ зцѣпило!
 Ще не кинувъ жартѣвъ ты?
 Глянь, жде шибениця грѣзно!
 Кай ся, щобъ не було пѣзно,
 Грѣшну душу очисти!“

Привели его пѣдъ гильку
 И на шию вергли сильку,
 На драбинку Лисъ вступивъ,
 И звернувши ся до миру
 Та Царю вклонившись щиро,
 Вѣнъ оттакъ проговоривъ:

„Наступае вже година,
 Охъ, для всѣхъ звѣрѣвъ єдина:
 Швидко вѣчнымъ сномъ усну.
 Царю нашъ, тебе благаю:
 Ты по давному звичаю
 Просьбу мнѣ сповни одну.

„Ту въ обличю смерти злои
 Хочу я прилюдно зъ своихъ
 Выповѣдатись грѣхѣвъ,
 Зъ всѣхъ провинъ заслону здерти,
 Щобъ нѣхто по моѣй смерти
 За м о є зло не терпѣвъ“.

Такъ сказавъ, усѣмъ вклонивъ ся
 И тяженько прослезивъ ся,
 Зрушивъ душѣ всѣхъ звѣрякъ;
 Царь задумавсь на хвилину,
 Берло похиливъ въ долину
 И сказавъ: „Най буде такъ“.

Лисъ Микита вдаривсь въ груди:
 „Православнѣ, чеснѣ люди!
 Много, много я грѣшивъ!
 Чи є хочь оденъ мѣжъ вами,
 Въ когобъ дѣломъ, чи словами
 Добру память я лишивъ?“

„Вѣдъ дитиньства самъ собою
 Я привчавъ ся до розбою,
 Хочь отецъ картавъ неразъ.
 Бѣднѣ куры, гуси, утки!
 Серце рве ся въ мнѣ ось тутки,
 Кѣлько я нанищивсь васъ!“

„Бувъ я штучка невеличка,
 Та вѣдь лычка до ржемычка
 Що разъ далъ, далъ лѣзь:
 Вже ягнята й козинята,
 Що вѣдбѣгли геть вѣдь тата,
 Я хапавъ и въ яму нѣсь.

„Йшовъ до зла я шляхомъ битымъ!
 Стоваришувавсь зъ Несытымъ,
 Вѣнъ бувъ вчитель мѣй у злѣмъ.
 И коли я нинѣ стою
 Пѣдъ смертельною вербою,
 То єго заслуга въ тѣмъ.

„Разъ ото на переднѣвку
 Мы таку злодѣйску спѣлку
 Завязали: я дрѣбне,
 Вовкѣ велике має красти,
 А що зыскъ — по рѣвнѣй части.
 Кара днесъ бѣ лишъ мене!

„Але якъ прийшло дѣлити ся,
 То нѣколи, якъ годить ся,
 Половины Вовкѣ не бравъ;
 Загарчить — я мушу втѣкнути!
 Самъ же, хочъ бы мусѣвъ трѣснуть,
 До крыхѣтки все зѣжравъ.

„А якъ часомъ грубшу штуку
 Намъ вдалось спѣймати въ руку, —
 То Несытый якъ ревне,
 Вже Вовчиця ту зъ сынами!
 Мясо мало не съ кѣстками
 Хавкнутъ — хвиля не мине.

„Справдѣ ту сказати мушу:
Только грѣхъ я бравъ на душу,
Що изъ нимъ до сполки кравъ,
А й за грѣшъ не мавъ пожитку,
И безъ власного прожитку
Бувъ бы зъ голоду пропавъ.

„Але я не дбавъ нѣ троха!
Славный скарбъ царя Гороха
Я у своихъ мавъ рукахъ!
Скарбъ безмѣрно такъ богатый,
Що ледви бѣ го мѡгъ забрати
На сѣмъ возѡвѣ у мѣшкахъ.“

Левъ про скарбъ такій почувши,
Настороживъ пильно уши.
„Лисе, що се ты верзешъ?
Про якій се скарбъ гадаєшь?
Чи ще й доси скарбъ той маєшь?“
Лисъ сказавъ на те: „А вже жь!

„Царю, каже, пане милый,
Передъ входомъ до могилы
Я душѣ не обтяжу!
И чого нѣякимъ свѣтомъ
Не сказавъ бы жѣнцѣ й дѣтьомъ,
Се тобѣ я розкажу.

„Знайже, царю, скарбъ той грубый
Статись мавъ твоєи згубы
И нещастя жереломъ.
Сли бѣ не вкравъ єго Микита,
Кровь твоя була бѣ пролита,
Ставъ ся бѣ страшный переломъ!“

Левъ неначе ужаленый
 Скочивъ, рыкнувъ, мовъ шаленый:
 „Що, що, що се ты сказавъ?
 Що се за смалені дубы?
 Переломъ? Нещастя? Згубы?
 Все розкажуй, щобъ я знавъ!“

Каже Лисъ: „Я царску волю
 Радъ сповнити, тѣлько молю,
 Выслухай мене ты самъ.
 Лишь тобѣ й твоѣй княгинѣ
 Важну рѣчь вѣдкрыю нынѣ
 И Гороха скарбъ вѣддамъ“.

„Гей, здоймѣть изъ него пута
 И ведѣть его ось тута!“
 Крикнувъ гучно Левъ катамъ.
 Тѣ не радо розвязали
 Зъ путь Микиту й розважали,
 Що то вѣнъ набреше тамъ!

А Микита, волю вчувши,
 Свобѣднѣйше вѣдѣтхнувши,
 „Слава Богу!“ прошептавъ
 „Ну, бра, сли не радъ здыхати,
 Наострись гараздъ брехати!“
 Зъ тымъ передъ царемъ вѣнъ ставъ.

„Ну, царь каже, сядь Микито,
 Смѣло все кажи й вѣдкрыто,
 Але зъ правды не змили!
 Бо якъ збрешешь, то ѣй Богу,
 Не за шию, а за ногу
 Будешь висѣвъ на гили!“

Пѣсня пята.

Слухайтежь, якъ Лисъ Микита
Дупко, наче кѣнь зъ копыта,
На брехню пустивъ ся й лестъ!
Щобъ лишъ на гили не згинуть,
Не задумавсь камѣнь кинуть
И на батька свого честь.

„Царю и весь чесный зборе!
Превелике, люте горе
По заслузѣ бѣ мене!
За злодѣйство дамъ я душу,
Та одно злодѣйство мушу
Розказати вамъ страшне.

„Парканадцять лѣтъ вже тому,
Якъ мѣй батько — де, въ якому
Мѣсци, хто се зна? — напавъ
Славный скарбъ царя Гороха.
Та добра єму нѣ троха
Скарбъ той клятый не придбавъ.

„Батько мѣй — горда бувъ штука.
Фінансовая наука,
Бувъ єго любимый фахъ.
Льстивъ царю, мѣнявъ все фарбу,
Щобъ лишъ стать міністромъ скарбу.
Вѣнь на се остривъ ся страхъ.

„Та ты, царю, хитрѣсть скриту
 Проглядѣвъ, прогнавъ Микиту,
 А міністромъ ставъ ся Рысь.
 И пошовъ мѣй батько въ пущу
 И понѣсь вѣнъ думу злющу —
 Вѣдѣмстити ся колись.

„Въ пущи скарбъ найшовъ заклятый,
 И почавъ вѣнъ мѣркувати,
 Щобъ великій бунтъ пѣднѣть,
 Щобъ царя зѣпхнути зъ трону,
 Славну-жъ царскую корону
 Щобъ Медведеви вѣддати.

„Спѣлку вѣнъ зѣбравъ велику.
 Зъ листомъ шле Кота Мурлику
 До Бурмила: такъ и такъ,
 Льва мы хочемъ скинуть зъ трону;
 Сли-жъ ты царскую корону
 Хочешъ взять, пришли намъ знакъ.

„Ну, на вѣсть таку Бурмило,
 Начебъ що єго вжалило,
 Схопивъ ся и самъ прибѣгъ.
 „Братя — каже, — я все зъ вами!
 Або ляжемъ головами,
 Або Льва завяжемъ въ мѣхъ!“

„Батько мѣй и Кѣтъ Мурлика,
 Вовкъ, Бурмило и велика
 Ихъ рѣдня, усѣ зѣйшлись,
 И на бунтъ, на чорну зраду,
 Братобѣйчу, люту зваду
 Всѣ врочисто сприсяглись:

„Изъ околиць чужоземныхъ
 За Горохѡвъ скарбъ наемныхъ
 Мали вѡйскъ наwerbувать.
 Я пѡдслухавъ всю ихъ змову,
 Про страшну еи основу
 Ставъ я пильно мѣркувать.

„Я Бурмила хитру злобу
 Добре знавъ, его особу
 Непочесну и смѣшну
 Ставъ рѡвнать зъ тобою, пане,
 И кажу: „Сей опудъ стане
 Намъ царемъ? Ну, батьку, ну!

„Знавъ ты скарбъ найти великій,
 Але дурень, сли владыки
 Лѣпшого найти не вмѣвъ!
 Де Бурмило — царь народа,
 О, прощай тамъ честь, свобода,
 Сила й слава у звѣрѣвъ!

„И неначе голосъ зъ неба
 Звавъ до мене: треба, треба
 Завязати зрадѣ ротъ!
 Хочь той зрадникъ — батько твоѡй, —
 При царю ты вѣрно стѡй!
 Будь, Микито, патріотъ!

„Такъ розмѣркувавши гладко
 Дожидавъ я, ажъ мѡй батько,
 Якъ умовила ся, знай,
 Купка зрадникѡвъ тыхъ темныхъ,
 На вербунокъ вѡйскъ наемныхъ
 Рушить у сусѣдний край.

„Вже давнѣйше, въ переднѣвку,
 Выслѣдивъ я ту крыѣвку,
 Де мѡй батько скарбъ сховавъ.
 Нужь теперь безпроволѣчно
 Выносити денно й нѡчно!
 Все до чиста я забравъ.

„Невеликѣй часъ минає,
 Ажъ мѡй батько повертає:
 Вже готове вѡйско жде!
 Лишь вербунокъ заплатити,
 Генералѡвъ назначити —
 Хочь въ огонь воно пѡде!

„Не витавъ рѡдню, домѡвку
 Батько мѡй, лишь у крыѣвку
 Просто шастъ — и обѡмлѣвъ!
 Препуста-пуста печера,
 Що була ще повна вчера!
 Скарбъ увесь мовъ хто замѣвъ.

„Що вѡнъ бѣга, шкряба, нюха, —
 Скарбу нѣ слѣду, нѣ духа!
 Тутъ старый ума лишивсь!
 Заскомлѣвъ немовъ на зубы,
 Далъ шнуръ найшовши грубый,
 На гияцѣ задусивсь.

„А Несытый и Бурмило
 Зрозумѣвши, що постигло
 Батька мого, подались.
 Страхъ лѡяльнѣй поробились,
 И служить тобѣ пустились, —
 Зрадникомъ оставъ лишь Лисъ.

„Днесъ вони — пѣдпоры трону!
 Я-жь, що спасъ царя й корону,
 Батька свого погубивъ, —
 Ту пѣдъ шибеницевъ стою
 И смерть бачу надъ собою.
 Ну, берѣть мя! Я скѣнчивъ.“

Такъ то Лисъ въ брехни бувъ смѣлый,
 Всѣ присутнї остовпѣли
 А самъ Левъ ажъ затремтѣвъ.
 „Отъ воно що тутка скрито!
 Дякую тобѣ, Микито!
 А... той скарбъ... ты де подѣвъ?“

„На высокѣй Черногорѣ,
 Де Черемошь воды скорї
 По камѣню въ низъ жене
 У Говерлѣ просто серця
 Коло третого реберця
 Є леговище скальне.“

„Тамъ лежить той скарбъ неткнутый, —
 Царю, твої вѣнъ мусить бути,
 Я тобѣ его зберѣгъ!
 Жалко тѣлько, що нѣкому
 Не вказавъ я стежки дѣ нѣму,
 Щобъ по моїй смерти мѣгъ...“.

Левъ не давъ ему скѣнчити,
 „Хто ту смѣе говорити
 Ще о смерти твоїй днесъ?
 Царске право є — прощати.
 Заразъ зъ него шнуръ той зняти!
 Мы касуемъ весь процесъ!“

„Больше маєшь ты заслуги
 Мѣжь звѣрями, нѣжь хто другій!
 А грѣхи тѣ, що за нихъ
 Мавъ ты висѣть, правду рѣкши,
 Не вартують торбы сѣчки
 Супроти заслугъ цѣнныхъ.

„Только слухай: въ добру пору
 Ты зо мною въ Черногору
 Завтра рушишь скоро свѣтъ:
 Лишь я самъ до сего лѣха,
 Де є скарбъ царя Гороха,
 Буду знати тайный вхѣдъ.“

„Царю, — Лисъ сказавъ маркѣтний, —
 Зъ радои душѣ охѣтний
 Я зъ тобою йти въ ту путь.
 Та въ предсмертную годину
 Слюбубавъ я: сли не згину,
 За грѣхи покуту збуь.

„Шѣшки до святого Риму,
 Вѣдтамъ ажъ до Русалиму
 Слюбубавъ ся я пѣти.
 Якъ поверну, ясный пане,
 Скарбъ тобѣ ся весь дѣстане,
 Найбогатшимъ станешь ты!“

„Щожъ — Левъ мовивъ, — рѣчь побожна!
 Слюбубавъ — ломать не можна,
 Тожъ иди й здоровый будь!“
 Далѣ возьныхъ зве на згоду,
 Щобъ вони всему народу
 Выбубнили царскій судъ:

„Всѣмъ, кому на томъ залежить,
Вѣдати о томъ належить:
Царь по силѣ своихъ правъ
Зъ Лиса званого Микиты
Зволивъ всю вину здоймити,
И до ласки зновъ принявъ.

„Хтобъ смѣвъ Лиса попрѣкнути,
Лапою его дѣткнути,
Чи позаочно хулить
На такого патріота,
Тому царь языкъ изъ рота
Вырѣзати повелить.“

Ой, якъ вчувъ Медвѣдь, Мурлика,
Вовкъ той засудъ, — страхъ велика
Ихъ досада обняла!
Заразъ почали бурчати,
Далъ рушили кричати,
Зъ ними ихъ рѣдня цѣла.

Але вже було за пѣзно!
Левъ изъ трону крикнувъ грѣзно:
„Хто тамъ смѣе ще бурчать?
Га, то вы, поганцѣ клятѣ,
Що мене у власнѣй хатѣ
Сприсяглись замордувать?“

„Бачъ, якѣ святѣ та божѣ!
А въ души думки ворожѣ!
Лисъ вамъ на завадѣ ставъ?
Але годѣ вже мантачить!
Будете теперъ вы бачить
Справедливѣсть нашихъ правъ.

Такъ то доля грае зъ нами!
 Кто ось-ось бувъ близькій ямы —
 Раптомъ на вершку ставъ! Охъ,
 А хто гордо дувсь, пышавъ ся,
 У кайданы вразъ попавъ ся
 И пошовъ въ тюремный лёхъ!

„Гей, берѣть Бурмила тута
 И закуйте въ добрїи пута!
 Вовка въ дыбы прикрутѣть,
 И Кота звяжѣть, и прямо
 Впрѣть въ тюремну темну яму,
 Де не блима лица свѣтъ!

Пѣсня шеста,

Въ ранцѣ рано по снѣданю
Въ подорожному убраню
Лисъ царю поклонивсь до нѣгъ.
„Царю, будь мѣй рѣднѣй тато,
Поблагослови мя свято,
Щобъ на прощу йти я мѣгъ!“

Левъ сказавъ: „То шкода, сыну,
Що такъ швидко йдешъ въ чужину!“
„Царю, — скрикнувъ Лисъ, — охъ цыть!
Серце въ мене краєсь тоже!
Та що вдѣємо! Що Боже,
Богу треба заплатити!“

Левъ сказавъ: „Такъ, такъ, мѣй друже!
Радує мене се дуже,
Що такъ чесно мыслишь ты.
Радъ бы я тобѣ й вѣдъ себе
Для вандрѣвной потреби
Дечимъ въ помѣчь тожь прийти“,

„Ца...рю“ — хлипавъ Лисъ крѣзь плачь, —
Сли такъ ласкавъ ты... ось бачь:
Я й торбины въ путь не маю!
А въ Медведа у Бурмила
Доброго кожуха сила, —
Вѣнъ шматокъ вѣддасть, я знаю“...

„Схоче, чи не схоче дати,
 Мы накажемо зодрати!“
 Мовивъ Левъ. „Ну, ще чого?“
 „Дуже ласкавъ ты, мѡй царю!
 Чобѡтокъ бы ще хочь пару.
 Бачь, я босый! Якъ его

Тѡлькѡй свѣтъ чимчикувати,
 Ноги шпигать та збивати!
 Скальчѣю де nebude!
 А онъ мае Вовкъ двѣ парѣ,
 То одну чень схоче въ дарѣ
 Вѡдступитъ менѣ въ ту путь.“

„Що тамъ, схоче, чи не схоче!“
 Крикнувъ Левъ та ажъ тупоче,
 „Гей тамъ! Заразъ ми пѡдѣтъ
 Изъ Бурмила торбу вдрѣте,
 А зъ Несытого здоймѣте
 Пару Лисови чобѡтъ!“

„Вы-жь, моя дружино славна,
 Щобъ усѣмъ зробилась явна
 Ласка наша для Микиты,
 Проведѣтъ его зъ гоноромъ
 До могилы тамъ пѡдъ боромъ!
 Я-жь пѡду еще спочити.“

И потюпавъ Лисъ мѡй гладко,
 Смирный, тихій якъ ягнятко,
 При торбинѣ, зъ костуромъ...
 А кругъ него мовъ вороны
 Всѣ бояре та бароны, —
 Провожають всѣмъ дворомъ!

Цапъ, секретарь гоноровый,
Зайць, гвардіста народовой,
Поручь Лиса дружно йдуть.
Хочь и якъ розмова мила,
Та вже ось тота могила,
Попращатись треба тутъ!

Лисъ Микита промовляє,
 Слѣзы рукавомъ втирає:
 „Ахъ, Яцуню любый мѳй!
 Розставати ся зъ тобою —
 Я й подумати ся бою,
 Жаль пройма мене тяжкій!

„Охъ, Базильку, любый друже!
 И тебе люблю такъ дуже,
 Що безъ тебе й жить нерадъ.
 Не вѳдмовъ-же просьбѳ мѳй,
 Ще шматокъ дороги тои
 Проведи мене якъ братъ!“

Се сказавши, прослезивъ ся,
 Имъ у ноги поклонивъ ся.
 „Вы оба зъ мѳжъ всѳхъ звѳрѳвъ
 Правй є и непорочнй,
 Лишь траву й листочки сочнй
 Все ѳсте — и я такъ ѳвъ!

„Про убійства, про рабунки
 Въ васъ не має анѳ думки,
 Вамъ мясныхъ не хочесь стравъ.
 Васъ то, щирй, правй душѳ,
 Я, пустинникомъ ще бувши,
 За взѳрець собѳ обравъ.“

Такъ то лестными словами
 Лисъ ихъ знадивъ, ажъ до ямы
 Лисовой пѳдѳйшли.

„Слухай — каже Лисъ — Базильку,*)
 Ты зажди на насъ ту хвильку,
 Ось траву собѳ щипли!

*) Овецъ и кѳзъ у насъ кличуть: базъ, базъ, базъ! и для того барана або цапа называють Базьѳ або Базилько.

„Ты-жь, Яцуню, любый свату,
 Потрудись зо мною въ хату!
 Знаєшь, жѣнка тамъ моя
 Якъ почує чутку тую,
 Що на прощу я вандрую,
 То то буде плачь!.. А я

„Страхъ не радъ зъ жѣнками плакать,
 И не вмѣю забалакать,
 Нѣ потѣшитъ ихъ гараздъ!
 Мѡй Яцуню, ты въ тѡмъ справный!
 Тожъ ходи, мѡй друже давный,
 Видъ твоѡй духа ѣй додасть!“

Серце въ Заяця добряче :
 Вчувъ се й мало самъ не плаче.
 „Бѣдна жѣнка!“ вѡнъ озвавсь.
 „Я єѣ, якъ рѡдну маму
 Радъ любить!“ И въ лисю яму
 Вѡнъ зъ Микитою попхавсь.

Входятъ — Боже! Середъ ямы
 Микитиха зъ дѣточками
 Плаче, слѣзъ потоки лє!
 Якъ побачила Микиту,
 Схопилась... „Микито! Ты ту!
 Дѣти! Батько вашъ жиє!“

Ну Микиту цѣлувати
 И до серця пригортати!
 „Любый! Щожъ? Бѣда пройшла?
 Говори бо швидше, швидше!
 Я гадала, що ты згибъ вже...
 Охъ, що слѣзъ я пролила!“

„Радуймось!“ сказавъ Микита.
 „Царь нашъ — славно ѿ знаменита
 Будь его держава вся! —
 Дарувавъ менѣ провинны,
 И вѣдь нинѣшной днини
 Ласковъ царсковъ тѣшусь я.

„Ворогижъ мои завзяті
 Мусять нинѣ коштувати
 Лютость царского гнѣву.
 Кѣтъ, Несытый и Бурмило
 Мусѣли стулити рыло
 И вандрувати у тюрму.

„А отсей фальшивый паяць,
 Що свѣдчивъ на мене, Заяць,
 Вѣдданный менѣ у власть:
 Чи живымъ его лишити,
 Чи вѣдь разу задушити,
 Сли намъ выкупу не дасть!“

Якъ почувъ се Яць сарако,
 Стало такъ ему нѣяко,
 Мовъ бы хортъ за нимъ туй-туй.
 „Базю! — крикнувъ, — чесный отче!
 Лисъ мене ту зѣсти хоче!
 Базю, Базю, охъ ратуй!“

„Заразъ тихо будь, драбуго!“
 Крикнувъ Лисъ и захопивъ туго
 Зайца, ѿ горло перегрызъ.
 „Ось тобѣ вѣдь мене штука!
 И всѣмъ злокамъ то наука,
 Щобъ Микиты стереглись!“

А вѣдтакъ, поссавши крови,
 Лисъ Микита вѣшно мовивъ:
 „Тай смачный же, бестіонъ!
 Дѣти, нинѣ на вечерю
 Маємъ зъ Заяця печеню!
 Славный буде потѣмъ сонъ!

„А теперъ послухай, люба,
 Якъ менѣ грозила згуба
 И якъ выбрехавъ ся я!“
 И розсѣвши ся выгѣдно
 Розказавъ усе довѣдно
 Зъ початку ажъ до кѣнця.

А Лисиця й Лисенята
 Посѣдали коло тата —
 То смѣють ся, то тремтять.
 „Голово моя ты мила! —
 Такъ Лисиця говорила, —
 Ну, тай знавъ ты, якъ ихъ взять!“

„Лишь одно тото не гарно,
 Що ты насъ покинешъ марно
 И на прощу йдешъ кудысь“.
 „Жѣнко, — скрикнувъ Лисъ поспѣшно, —
 Ты гадаешъ, що я дѣйстно
 Заразъ дурень ставъ якійсь?

„Тамъ, де смерть передъ очима,
 То плелось, що тѣлько слина
 Приносила на языкъ.
 Чи паломникъ я або що?
 Що мнѣ Левъ и що мнѣ проща?
 Тутка я смѣю ся зъ нихъ!

„Най ѣсть сѡль, въ кого оскома!
 Я-жь зъ тобовъ останусь дома,
 А про прощу нѣ ду-ду!“
 Въ тѡмъ почувъ ся крикъ зъ надвору:
 „Яцю, де ты! Кѡльку пору
 Я вже ту на тебе жду!“

Выбѣгъ Лисъ. „Базильку, друже,
 Ты не гнѣвай ся такъ дуже!
 Нѣчимъ намъ тебе занять.
 Яць тамъ зъ жѣнкою моею
 И зъ маленькою сѣмею
 Преприязно гомонять.“

„Кажешь: гомонять приязно?...
 Алежь бо я чувъ выразно
 Яцьвѣ крикъ: ратуй!“ — рѣкъ Цапъ.
 „Правда, — Лисъ рѣкъ, — якъ Лисиця
 Вчула, що намъ тра простить ся —
 Вмѣла и на землю хляпъ!“

„Туть то Яць — здоровъ най буде! —
 Жбухнувъ ѣй воды на груди,
 Тай почавъ ратунку звать:
 „„Ой-ой-ой, ратуй Базильку,
 Моя тѣтка вмре за хвильку!““
 Та теперь вже благодать.“

„Ну, то дякувати Богу! —
 Я гадавъ, що Яця мого
 Тамъ зо шкѡры хто дере.“
 „Базю, чижъ тобѣ не встыдно?
 Яць прийде, лишъ що не видно,
 Ще й дарункѡвъ набере.“

„Базю, бородатый ребе,
 Въ мене просьба є до тебе!
 Бачишь, Царь менѣ казавъ,
 Що-бъ закимъ ще рушу зъ дому
 Про одну рѣчь, намъ вѣдому,
 Листъ єму я написавъ.

„Отже поки Яць тамъ бавивсь
 Зъ жѣнкою й дѣтьми, я справивсь:
 Два грубезніи листы
 Написавъ. Тебе, мѡй друже,
 Я просити хочу дуже:
 До Царя ихъ занести.“

„Добре — Цапъ сказавъ, — гляди лишъ,
 Щобъ де въ мене не згубились,
 Не зломалась бы печать!“

„Правда є! Зажди хвилину,
 Я въ медвежую торбину
 Завяжу ихъ — можешъ братъ!“

И побѣгъ до хаты живо,
 А въ души смѣсь злосливо:
 „Будешъ мавъ листъ! Жди лише!“
 Зайця голову кроваву
 Въ торбу шустъ, шнурками жваво
 Позавязувавъ, несе.

„Ось, Базуню мѡй любезный,
 Ту въ тѡй торбѣ листъ грубезный,
 И два меншіи лежать.
 Ты неси ихъ осторожно,
 А розвязувать не можно,
 Бо зломає ся печать.

„А про Зайця не жури ся!
 Вѣнь тамъ такъ заговоривъ ся,
 Що казавъ перепросить!
 Иди напередъ шмать дороги,
 А вже Заяць быстроногій
 Дожене тя въ часъ досыть.

„И ще знаєшь що, мѣй друже?
 Левъ, нашъ батько, любить дуже
 Дотепъ, гарный, гладкій стиль.
 Сї листы — я не хвалю ся —
 До смаку єму прийдуть ся,
 Въ нихъ майстерства мого шпиль!

„Вже-жъ я де лишъ мѣгъ, небоже,
 И про тебе слово гоже
 Вкинута не занедбавъ.
 И я певный, що Царь тато
 Ласки й чести ще богато
 Бѣльше дастъ тобѣ, чимъ давъ.

„Тѣлько будь ты все притомный,
 Не чини ся надто скромный!
 Смѣлѣсть выграє въ вѣйнѣ.
 Мовъ Цареви: „На листы тї
 Я дораджувавъ Микитѣ,
 Ихъ завдячивъ вѣнь менѣ.“

Якъ почувъ се Цапъ Базилый,
 Задрожали въ нѣмъ всѣ жилы,
 Ажъ пѣдскочивъ зъ радощѣвъ!
 Ну Микиту цѣлувати!...
 „Отъ теперъ я буду знати,
 Хто менѣ добра хотѣвъ!

„Друже, брате! Я мовь въ раю!
 О, твоѣй дотепь добре знаю!
 Левъ зѣдре ажъ зь втѣхи хвѣсть!
 Не минуть мене гоноры,
 А и край весь заговорить:
 Бачте, Цапъ якій стилість!

„Туть я выступлю вже смѣло,
 Бо якъ справдѣ малось дѣло,
 Се нѣхто не буде знать.
 Ну, прощай же! Дастъ Богъ, може
 Я й тобѣ вѣддяхусь тоже
 То не будешь жалувать!“

„Прощавай!“ — сказавъ Микита,
 А якъ Цапъ пѣшовъ, то скрита
 Вылилась словами злѣсть:
 „Отъ сей дурень квадратовой
 Є секретарь гоноровый!
 Ухъ, ажъ бѣ на мене млѣсть!

„Що за рядъ! яка держава!
 Дурнямъ въ нѣй гоноры й слава,
 Бѣдний, слабшій хижихъ лапъ
 Не уйде! А членомъ суду,
 Що на смерть судивъ мя люту
 Чижь не бувъ сей глупый Цапъ?

„Але я помстивсь на тобѣ!
 Будешь живъ, чи ляжешь въ гробъ,
 Та не змыєсь вже сей хляпъ,
 Що прилипъ на твоѣй пицѣ,
 Стане причтою въ языцѣхъ
 Слово те: дурный якъ Цапъ!“

За той часъ Базьо поспѣшно
 Въ царскій двѣръ прибѣгъ и втѣшно
 Передъ трономъ гордо ставъ:
 „Лисъ Микита изъ дороги
 Кланяєсь Царевнѣ въ ноги,
 И отсей пакетъ приславъ.

„Три листы є въ нѣмъ грубезнѣ —
 Стилъ, языкъ, думки — чудеснѣ!
 Се ѣ не диво. Аджежь я
 Не одну єму давъ раду
 Що до стилю, що до складу, —
 То ѣ заслуга тутъ моя!“

Царь до рукъ пакетъ приймає,
 Шнуръ за шнуромъ вѣдпинає,
 Глянувъ въ торбу — ажъ здумѣвсь.
 „Що се! Листъ якійсь ухатый!
 Базю, Цапе ты проклятый,
 Ты кровавый листъ принѣсь!“

Зайця голову нещасну
 Въ верхъ пѣднявши, рыкнувъ страшно
 Левъ, ажъ Цапъ на землю впавъ:
 „Такъ то Лисъ смѣє ся зъ мене!
 На таке письмо мерзене
 Цапъ єму ще раду давъ!“

„Га, кленусь на царску гирю,
 Що вже бѣльше не повѣрю
 Клятымъ Лисовымъ брехнямъ!
 Гей, бѣжѣть въ тюрьму що сила,
 Вовка и Кота ѣ Бурмила
 Увѣльнѣть зъ тяжкихъ кайданъ!“

„О безсовѣстный брехачу!
 Черезъ тебе то я, бачу,
 Дурно мучивъ вѣрныхъ слугъ!
 Та за те имъ нагородовъ
 Буде Цапъ зъ всѣмъ своимъ родомъ,
 Щобъ изъ него дерли смухъ!“

„А поганый той Лисюра ,
Що такъ выбрехавсь вѣдъ шнура ,
Вѣнъ є вынятый зъ пѣдъ правъ :
Хто єго де здыбле, вздрить ,
Той безъ суду може вбить ,
И не буде кары мавъ.“

Пѣсня сема.

Лисъ Микита въ своѣмъ замку
По обѣдѣ меду склянку
Преспокѣйно спорожнивъ,
Сѣвъ у крѣслѣ, люльку курить
И нѣчого ся не журить,
Зла мовъ зъ роду не чинивъ.

Въ тѣмъ почувъ : стукъ ! стукъ ! до брамы.
Скочивъ, выбѣгъ вразъ зъ дѣтками —
„Ахъ, Бабай ! Се ты опять ?
Ну, здоровъ, Бабаю ! Щожь то,
Ты знать вѣдъ царя йдешъ просто ?
Щожь тамъ доброго чувать ?“

„Мало доброго ! — журливо
Рѣкъ Бабай, — та щедре жниво
На погані новины !
Царь присягъ тобѣ загладу,
Вѣйско кличе, радить раду, —
Будуть тутка за три дни !“

„Тѣлько всѣго ? — каже Лисъ.
Сли лишъ тѣлько, не журись,
Друже мѣй, Бабаю !
Тымъ погрозамъ ты не вѣрь !
Я зъ тобою въ царскій двѣръ
Днесъ ще почвалаю.

„Вже я выберусь, будь певний!
 Та тепер, мій любий кривний
 Прошу в хату! Вже пора
 Підвечѣркувати. Аж в лапахъ
 Весь менѣ печенѣ запахъ,
 Що зготовила стара“.

Ну, вѣшли, сидять, гостять ся,
Лисенята стали грать ся.

„Бачишь, стрыку, — Лисъ сказавъ, —
Мѣнка ловить вже курчата,
Мѣцько-жь, бестія завзята,
Вчора утку сполувавъ!“

„Справдѣ, маешъ чимъ гордить ся! —
Рѣкъ Бабай, — тай не дивница, —
Въ батька й дѣти удались!“

„Такъ то, такъ! Талантъ — незгѣрше,
Та выховане ще бѣльше
Ту значить!“ — вѣдмовивъ Лисъ.

„Ну, та часъ намъ въ путь спѣшить ся!“
— „Що? — ажъ скрикнула Лисиця, —
Ты Микито зновъ кудысь?
Въ царскій двѣръ? Та бѣй ся Бога!
Всиротить насъ ся дорога!
Скрий ся дома, схаменись!“

И слезами залила ся,
И руками вчепила ся,
Щобъ Микиту не пустить.
Вѣнъ еѣ поцѣлувавши
И вѣдъ себе вѣдѣрвавши
Каже: „Жѣнко люба, цыть!“

„Царъ не зѣсть мене тамъ прецѣ,
А на зустрѣчь небезпецѣ
Лѣпше выйти, нѣжь въ кутку
Дождать на себе грому!
Я-жь держу все по старому
Філософію таку:

„Наше все жите — вѣйна є.
 Кождый боресь въ нѣй, якъ знає:
 Сей зубами, той крильми,
 Третій кѣхтями мѣцными,
 Иншій скоками прудкими —
 Чимъ же боремо ся мы?

„Мы нѣ силою не годнѣ,
 Нѣ якъ карпы многоплоднѣ,
 Нѣ понурѣ, якъ сова,
 Анѣ быстрѣ, якъ той заецъ,
 Въ насъ пѣдмога лишъ одна єсть —
 Се розумна голова.

„Нею треба намъ крутити,
 Умъ мовъ бритву наострити,
 Все обдумувати въ мигъ,
 Другимъ сѣти наставляти,
 Але добре пильнувати,
 Щобъ самымъ не впасти въ нихъ!

„Царь отъ грозить намъ вѣйною.
 Хоть то я не дужесь бою
 Той гвардіи єго,
 Та все лѣпше въ самѣй рѣчи
 Зъ разу злому запобѣчи,
 Нѣжъ чекать Богъ зна чого.

„А на те вже я, небого,
 Чую въ собѣ силы много!
 До такихъ я штукъ привыкъ.
 А подумати, якъ цупко
 Я почну брехати, любко, —
 Ажъ свербитъ мене языкъ!“

Ще разъ цѣлувались въ лица, —
 И потѣшилась Лисиця,
 Але брамы всѣ замкнуть
 Наказавъ Микита, й жваво
 Стежечками въ лѣво, въ право
 Почвалавъ зъ Бабаемъ въ путь.

Грѣе сонце, небо чисте,
 Лѣсъ шумить, трѣпочесь листе,
 Цвѣты пахнуть — просто рай!
 Лисъ любуесь красотю,
 Та прибитый грызотою
 Сумно штильгае Бабай.

„Стрыку, що тобѣ такого? —
 Весело рѣкъ Лисъ до нѣго, —
 „Тѣфу, обѣ землю лихомъ вдарь!
 Бачь, що ту красы довкола!
 Блыскъ якій, тепло и воля!
 Хто живой, той нынѣ царь!“

„Ой небоже — рѣкъ Бабай, —
 Ты такъ надто не брыкай!
 Не уйдешь ты карѣ!
 Дежь пакъ, Цапу въ торбу дать
 Голову Зайця, й послать
 Се Цареви въ дарѣ!“

„Ха ха ха! — смѣсь Микита, —
 Правда, штука знаменита!
 Дуже нею я горджусь.
 Трошка Царь мабутъ просапавсь,
 Поки правды въ нѣй долапавсь....
 Та щобъ карѣ быть — а дзусь!

„Днесъ хто хоче жить, не схнути,
Той святымъ не може бути,
Якъ въ пустыни той монахъ.
Кождый днесъ держись на-тузъ,
Сли не хочешъ по заслузъ
Бути другому въ зубахъ.

„Яць скакавъ попередъ мене
Мовъ дитя днесъ охрещене,
Мовъ дразнивъ: Ану, злови!
Ажъ менъ такъ стало млѣсно,
Що я хапъ! его, й незвѣсно,
Якъ вѣнъ ставъ безъ головы.

„Ну, а Цапъ! Скажи, будь ласкавъ,
Вѣнъ на мене въ судъ траскавъ:
Виненъ, виненъ! Най умре!
А якъ вспѣвъ я вѣдбрехатись,
То вѣнъ лѣзе цѣлуватись!
Най же чортъ его бере!

„Ну, мѣй грѣхъ, а его шкода.
Вбѣйство, пѣмста, сежъ є мода
Скрѣзь загальна у звѣрѣвъ.
И самъ Царь рабує чисто,
А не хоче особисто,
Шле Медведѣвъ и Вовкѣвъ.“

И всмѣхнувся Микита зъ тиха,
Нюхъ табаки взявъ, пропчихавъ,
А вѣдтакъ сказавъ опять:
„Еть, все байки, мѣй Бабайку!
Слухай лишъ отсюю байку,
Що я хочу розказать.

„Кажуть: Кара за рабунокъ!
 Осъ тобѣ такій трафунокъ,
 Якъ нашъ братъ хтѣвъ чесно жить.
 Є товаръ, є грошей досыть,
 Вѣнъ не скѹпить ся, ще й просить —
 А хочъ гинь, не можъ купить.

„Разъ отъ я и Вовкъ Несытый,
 Кинувши гостинець битый,
 На вандрѣвку мы пѣшли.
 Ба, зайшли за лѣсъ, за воды,
 Нѣ притулку, нѣ господы,
 Лишь степы, луги були.

Ту насъ сонце припѣкає,
 Ба вже й голодъ дотискає,
 Ажъ ту глядь, лоша пасесь!
 Та таке гладке та любе,
 Що мѣй Вовкъ ажъ острить зубы,
 Шкѣра вся на нѣмъ трясесь.

„Сѣвъ бѣдняга, важко сапа.
 А зъ лошаткомъ мама Шкапа,
 То вже вкрасти вна не дасть.
 Каже Вовкъ: „„Пѣди Микитко,
 Запытай ту Шкапу швидко,
 Чи лоша намъ не продасть?““

„Я пѣшовъ, вклонивсь ѣй низько.
 „„Що, матусю, пасовисько
 Тутка маѣте незгѣршь?
 Тай лошатко! Отъ пахолокъ!
 Може намъ го на выховокъ
 Продасте за добрый грѣшь?““

„„Щожь, купуйте люде божі!
 Я й не що великі грошѣ
 Буду правити вѣдъ васъ.
 Ось лишъ прочитай значки тѣ,
 Що на задньому копытѣ,
 Се тобѣ цѣна якъ разъ.““

„Ну та я не вѣ тѣмъ битый
 До копыта пѣдходить!
 Низько Шкапѣ поклонивсь,
 Тай кажу: „Спасибѣгъ, мати,
 Та не вмѣю я читати.“
 И до Вовка наблизивсь.

„„Друже, мовлю, Шкапа скрѣйна,*)
 И продать лоша приклѣнна,
 И цѣны не хоче драть.
 Каже, вѣ неи цѣнники тѣ
 Є на задньому копытѣ —
 Жаль, що я не вмѣвѣ читать.““

„„Що — Вовкѣ крикнувѣ, — ты нездаро!
 Навѣтъ кѣньскихъ літеръ пару
 Ты не вмѣєшь прочитать?
 Я вѣ письмѣ томѣ дуже вчений,
 До гѣмназій, академій
 Выходивѣ рокѣвѣ ажъ пять.““

И пѣшовѣ мѣй Вовкѣ Несытый
 Шкапу о лоша просити,
 Шкапа-жѣ вѣдказала: „„На
 Ось лишъ прочитай значки тѣ,
 Що на задньому копытѣ,
 Тамъ написана цѣна.““

*) Скрѣйный — щирый, сердечный.

Вовкъ Несытый нахиляєсь,
 До копыта призираєсь, —
 Ехъ, якъ фрасне Шкапа вразъ,
 Якъ не вцѣдить въ башку*) просто,
 А була пѣдкута остро —
 То мѡй Вовкъ мовъ свѣчка згасъ.

*) Башка — голова.

А тодѣ якъ зарегочесь
 Та зъ лошатемъ потеркочесь,
 Що и слѣдъ обохъ пропавъ.
 А Вовчисько добру хвилю
 Полежавъ въ такѣмъ знесилю,
 Мовъ зовсѣмъ небѣжчикъ ставъ.

Далѣ очи продирає,
 Доокола позирає,
 Але встати анѣ рушь.
 „„Гей, — кажу єму, — Несытый,
 Самъ лоша ты зѣввѣ? Лишити
 Не хотѣввѣ менѣ нѣ кусъ?“

„„Га, ненаѣсна прочвало!
 Зѣввѣ усе, ще й того мало,
 Другови не давши ничъ.
 Аджежъ я, невдячный цапе,
 Першій торгъ робивъ у Шкапы,
 То належавсь могоричь.“

„„Ну, скажи такъ правду гладко:
 Дешево купивъ лошатко?
 Людска знать цѣна була.
 Вы й не довго торгувались,
 По приятельски розстались —
 Онъ туды вона пошла.“

„„А проспавсь ты смачно, друже!
 По такѣмъ обѣдѣ дуже
 Се плявдує на живѣтъ.
 А якъ славно ты, Вовчуку,
 Вмѣєшь кѣньскую азбуку —
 Справдѣ, чудо на весь свѣтъ!““

„Такъ я зъ Вовка кпивъ до ночи,
 Вѣнъ же вытрѣщивши очи
 Все лежавъ та лишъ „ахъ, ахъ!“
 Далъ каже: „„Будь ту чесный!
 Що за торгъ бы бувъ чудесный,
 А та дичь — бѣ по зубахъ!““

„Ой, — сказавъ Бабай, — Микито,
 Не смѣшний твоѣй жартъ, бо скрито
 Въ нѣмъ гѣркои правды шмать.
 А найгѣршь те, що Несытый
 Нынѣ ворогъ твоѣй забитый,
 Радъ бы зъ свѣта ты зѣгнать.“

„Е — рѣкъ Лисъ, — наплюй на нѣго!
 Все у Вовка злобы много,
 Але злоба умъ слѣпить.
 Свѣтъ бы ввесь пожеръ вѣнъ скоро,
 Ба, коли не влѣзе въ горло,
 А розумный зъ злобы кпить!“

ПѢСНЯ ОСЬМА.

Новѣдаютъ мудрїи люде:
Прибуди розумъ, щасте буде.
Того ѡ Лисъ державсь усе:
Хочь морозъ шкребе по тѣлѣ,
Але рухи быстрїи, смѣлїи,
Гордо голову несе.

Такъ вступивъ вѡнъ въ царскїи дворы.
Всѣ на него вперли взоры,
Всѣмъ зробилось прикро такъ,
Мовь чекали грому, бурѣ...
Мѣжь ряды нѣмїи, понурїи
Лисъ вступивъ, мовь весельчакъ.

„Га, убійце ты проклятый!
Ты ще смѣєшь ту являться?“ —
Грѣзно зъ трону крикнувъ Царь.
„Гляньте, панство, вѡнъ ступає
Такъ свобѣдно, мовь не знає,
Якъ гидкїи приславъ намъ даръ.

„Га, ты мѣхъ брехень и зрады!
Нѣ, не надѣй ся пощады!
Яця ты на смерть загрызъ!
Цапъ, твоїи спѡльникъ въ Яця смерти
Вже на штуки є роздертый, —
Се ѡ тебе жде, пане Лисъ!“

Лисъ поблѣдъ, почавъ тремтѣти,
 Наче першій разъ на свѣтъ
 Новину таку почувъ,
 Далъ руки заломавши
 И лице слѣзми облявши,
 На все горло такъ зарувъ:

„Ой, ой, ой, годинко чорна!
 Яць погибъ, душа моторна,
 И проклятый Цапъ подохъ!
 Охъ, окраденый Микито,
 Твоѣй наибольшій скарбъ десь скрито!
 Щожъ почну я! Охъ, охъ, охъ!“

„Що се ты верзешъ, брехуне?“
 Царь до него гнѣвно суне.
 „Царю, вбий мене теперь!
 Сли мѣй скарбъ пропавъ безцѣнный,
 То й я жити вже не склѣнный, —
 Лѣпшебъ, якъ бы тутже вмеръ!“

„Га, я думавъ, що на Яця
 И на Цапа можна здать ся,
 Черезъ нихъ я й передавъ
 Въ запечатанѣмъ пакунку
 Скарбъ для тебе въ подарунку —
 Свѣтъ такого не видавъ.“

„Тамъ діяментъ бувъ чудовный,
 Що въ ночи мовъ мѣсяць повный
 Середъ потемкѣвъ свѣтивъ;
 Тамъ бувъ перстѣнь рубіновый,
 Що склонявъ всѣхъ до любви
 Къ тому, хто его носивъ.“

„Се цареви, славъ я радо,
Для Царицѣ-жь ще свѣчадо*)

Шмарагдове приложивъ :

Хто глядѣвсь въ нѣмъ за погоды,
Набиравъ здоровля, вроды,
Навѣтъ и мертвый оживъ.

„Отъ-такі цѣннй клейноды
Я, не надѣючись шкюды,
Черезъ Яця передавъ.

Чижь мѡгъ думать я хотъ хвильку,
Що вбѣ Яця Цапъ Базилько,
Щобъ дарунки зрабувавъ ?

„А теперъ же, рѡдна мамо!
Яць погибъ и Цапъ то само,
Дежь я скарбъ свѡй вѡднайду ?

А на мене злі языки
Ту звалили грѣхъ великй,
Щобъ упхати у бѣду.

„Царю й ты Царице панѣ,
Всѣ пѡдозрѣня поганй
Геть вѡдкиньте, сплѣтки всѣ !
Щобъ потомки не судили,
Що вы лихомъ вѡдплатили
Найвѣрнѣйшому слузѣ !“

Втихъ Лисъ. Царъ насупивъ лица,
Та захлипала Цариця ---
Страхъ чутливая була,
Ще й по добрѡмъ пѡдвечѣрку,
Бо, сама обдерши шкѡрку,
Зѣла гарно чверть вола.

*) Свѣчадо — зеркало.

„Нѣ — почавъ зновъ Лисъ по хвили,
 Бачу, вороги закрыли
 Царскіи очи передъ мновъ.
 То й менѣ жите обрыдло!
 Бо пѣдданныхъ жизнь и свѣтло —
 Царска ласка и любовь.

„Такъ прощай же, бѣлый свѣте!
 А вы клятѣ, выходѣте,
 Завзятущѣ вороги!
 Кто що мавъ менѣ закинуть,
 Выступай! Чи жить чи згинуть,
 Будемъ битъ ся безъ ваги!

„Щожъ васъ, трусы, не видати?
 Лишь позаочи шептати
 Вмѣсте, а щобъ въ лице
 Стати смѣло, доказъ дати
 И житемъ за правду стати, —
 О, то васъ нема на це!“

„Брешешъ, нависный брехуне! —
 Крикнувъ Вовкъ и смѣло суне
 Зъ мѣжъ звѣрячої товпы, —
 Я зъ тобою битись хочу!
 Клятый твоѣй языкъ скорочу,
 Щобъ не бравъ ты насъ на кпы!

„Передъ Бога й царскіи очи,
 Я стаю й боротись хочу,
 Та на смерть, не на жите,
 Щобъ ствердить, що ты поганецъ
 И брехунъ и ошуканецъ,
 Топчешъ все, що є святе!

„Не те, що менѣ творивъ ты,
Але всѣ звѣрячі кривды
Противъ тебе ставлю я.
Не за себе хочу мстити ся,
А за теє, що Вовчиця
Перетерпѣла моя.

„Слушайте, яку публіку
Вонъ зробивъ їй, що й до вѣку
Не позбутись їй знаку.
Надъ ставкомъ сидить Вовчиця,
Лисъ надбѣгъ и ажъ давить ся,
Смачно рыбу ѣсть жарку.

— „Що ты їшь таке, Микитко?“
— „Адже рыбу“ — каже швидко
Лисъ. — „Та дайжежь и менѣ!“ —
Просить жѣнка. — „Що, вамъ, тѣтко,
Рыбы хочесь? Поглядѣть ко,
Ту въ ставку ихъ тьма на днѣ!“

— „Е, въ ставку! Чи я не знаю?
Щожь, сли жадну не споймаю!“
— „Тѣточко, я васъ навчу.
Я-жь ихъ ловлю всяку днину, —
Де лишъ сѣть свою закину,
Десятками ихъ ташу!“

„Що за сѣть?“ пита Вовчиця.
— „Сего заразъ можь навчити ся.
Ось зо мною лишъ ходи!“
Снѣгъ бувъ, студѣнь безъ пардону,
Ставъ замерзъ, одну лишъ тоню
Хтось протявъ середъ воды.

„Отъ сюды то припровадивъ
Лисъ Вовчицю й такъ ѣй радивъ;
„Тѣтко, гляньте, що тутъ ихъ!
Лишь у воду хвѣсть запхайте,
Подержѣть тай вытягайте —
Рыбъ спѣйте повенъ мѣхъ!“

„И такъ щирымъ вѣнъ чинивъ ся,
Такъ Вовчици пѣдобривъ ся,
Що повѣрила вона:
Сѣла на лѣдъ на сторонку,
Хвѣсть встромила въ ополонку,
Тай держить, держить — дурна!

„Лисе — каже — щось щипае!“
„Цыть, то рыба такъ хапае“.
А то хвѣсть хапавъ морозъ.
„Лисе, може вже тягнути?“
„Е, ще мало мусить бути,
Ще потримай, поки можъ!“

„Лисе, тисне щось и мыка!“
„Цыть, се щука є велика,
Та така немовъ баранъ!“
А то хвѣсть обмерзъ вже крѣпко.
„Лисе, тягну!“ — „Нѣ, ще дрѣбку,
Бачь, хапае ся шаранъ!“

„Далъ вже терпцю не стало,
Шарпнула вона помало —
Не пускае. „Ой, тягни,
Каже Лисъ. — Ту рыбъ такъ много!
Вытягай же ихъ небого,
Щобъ не розтеклись вони!“

„Шарпнула ще разъ Вовчиця, —
 Нѣ, хвѳстъ у леду держить^{се} ся!
 Тягне мѳцно — анѣ рушь.
 „Тѣтко — Лисъ моть, — дякуй Богу,
 Ось зъ села намъ на пѳдмогу
 Люде йдутъ, зо двадцять душъ!“

„Якъ Вовчиця тее вчула,
 Зо страху себе забула —
 Якъ завые!... Боже мѡй!
 Люде лютѣ тужь надбѣгли,
 Якъ еѣ примерзлу вздрѣли —
 Хапъ за палички якъ стѡй.

Сыплють ся удары градомъ!...
 Бѣдна жѣнка крутить задомъ,
 Ве ся, рве ся, а тѣ бѣють!
 Далъ шарпнула що силы,
 Пѡвъ хвоста въ леду лишила,
 Тай шмигнула въ божу путь!“

А на се Микита кречно:
 „Такъ, се правда, безперечно,
 Лишь крыхѡтка въ нѣй брехнѣ:
 Непотрѣбно, Вовче, тѡльки
 Всю захланнѡсть свѡѣ жѣнки
 Ты приписуешь менѣ.

„Якъ бы добра вна та чесна,
 Швидко хвѡсть зъ воды пѡднесла,
 Мала бъ рыбу ѣ хвѡсть увесь.
 Та вона мовъ оцапѣла
 Ставъ весь выловить хотѣла, —
 Ще ѣ на мене жалуесь.“

Збѡръ увесь зареготавъ ся,
 А Несытый ажъ стѣкавъ ся,
 Пѡдъ собою землю грызъ.
 „Г'а поганецъ! — крикнувъ лютый, —
 Ось якъ вѡнъ вертитъ и крутитъ,
 Щобъ невиннымъ все бувъ Лисъ!

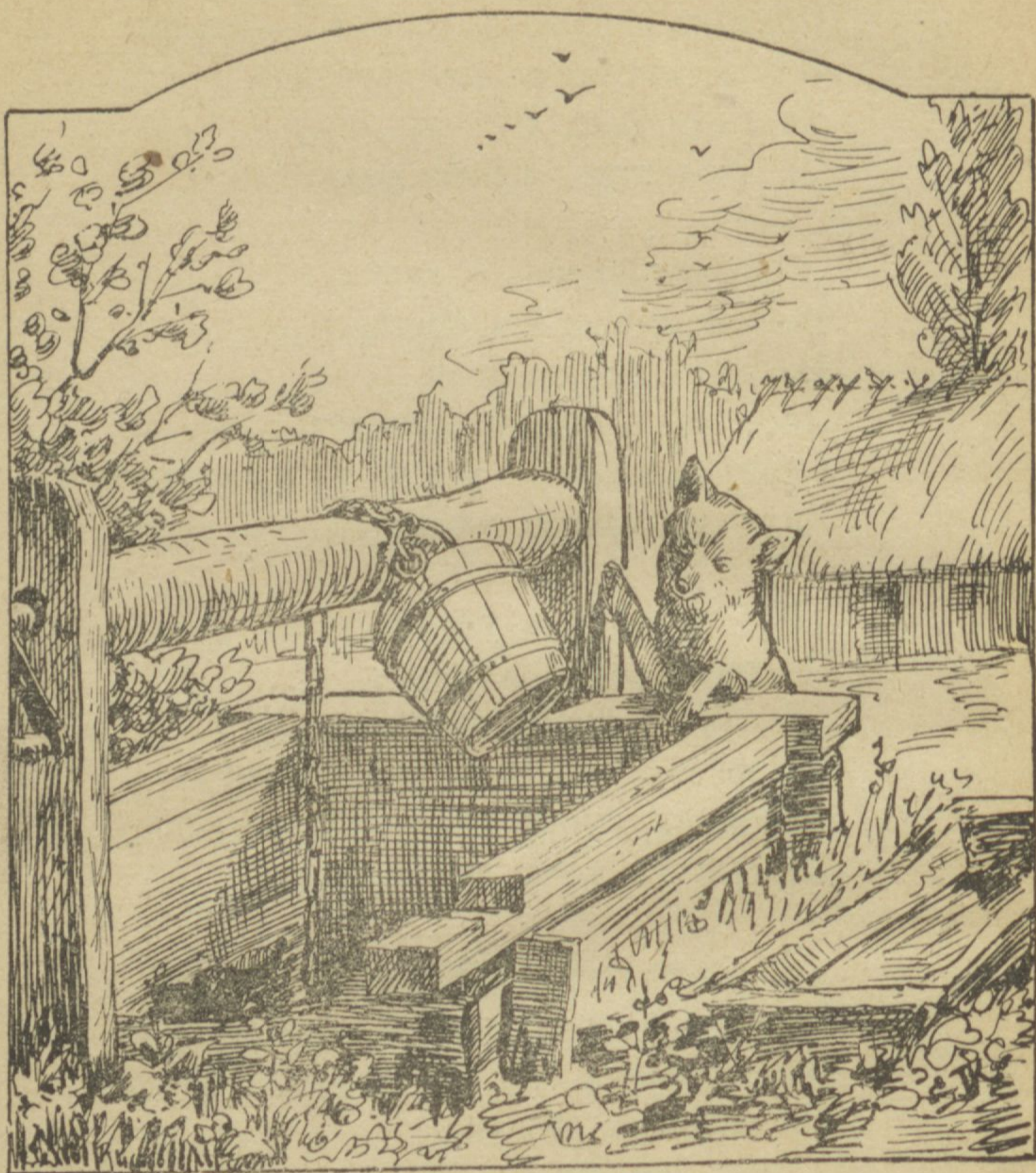
„Та не дочекаєшь, клятый,
 Насъ усѣхъ на смѣхъ пѳднати!
 Пѳдлыхъ справокъ твоихъ — тьма.
 Ну, скажи, тамъ при керницѣ
 Чи була вина Вовчицѣ,
 Чи твоя лишъ злѳсть сама?

„При цѣмброванѳй керницѣ
 Висѣли два ведра чистѳ
 На валу на ланцюсѣ.
 Лисъ воды хотѣвъ напитись —
 Скѳкъ въ ведро, щѳбъ въ низъ спуститись.
 Друге-жь звисло на версѣ.

„Ну, не воду и смакує,
 И паразъ собѣ мѣркує:
 „Боже, щѳжъ се я вчинивъ?
 Въ низъ я зѣхавъ, але въ гору
 Хтожь ту вийме мя въ ту пору?“ —
 Бѣдний зѣ жаху ажъ завывъ.

„Треба-жь тѳй бѣдѣ лучить ся,
 Щѳбъ той плачь єго Вовчиця
 Вчула. йдучи берѣжкомъ.
 До керницѣ зазирає...
 „Лисе, що тамъ є?“ — пытає
 Своимъ нѣжнимъ голоскомъ.

„Лисъ мѳй сквапно забалакавъ:
 „Ахъ, тѣтусю, рыбы, ракѳвъ
 Въ тѳй керници осьде гукъ!
 Пѳвъ години ловлю тутки,
 Пѳвъ ведра набравъ вже хутко,
 Тай наѣвсь неначе струкъ!

„Жаль, що тільки ихъ ся лишить!
Влѣзь въ ведро, що тамка висить,
Тай до мене їдь у низъ!
Наїси ся, ще й до дому
Купу занесешъ старому!“
Такъ брехавъ їй хитро Лисъ.

„Ну, а се вже вамъ не тайно,
Що Вовчиця якъ звичайно,
Страхъ голодная була.
Якъ про рыбу й раки вчула,
Заразь у ведро стрибнула
Тай зъ нимъ шустъ! у низъ пошла.

„Въ низъ пошло ведро Вовчиць,
Въ верхъ пошло зо дна керницъ
Те ведро, де Лисъ сидѣвъ.
„Ну, тѣтусю, будь здорова!
Я спѣшусь до Магєрова!“ —
Крикнувъ Лисъ, якъ въ верхъ летѣвъ.

„Славно ты вдала драбину:
Я йду въ гору, ты въ долину —
Такъ то въ свѣтѣ все ведесь.
Рыбъ тамъ не знайдешь, небого,
Та подумать можна довго,
Якъ дѣстатись въ гору днесь!“

„Вчула жѣнка рѣчь лайдацку, —
Страхъ такій напавъ бѣдацку,
Що ажъ сперли ѣ кольки.
Ще-жъ зъ ведромъ у воду впала, —
То завыла, застогнала,
Лишь поднесли ся бульки.

„Вчули люде крикъ Вовчиць,
Позбѣгались до керницъ —
Мыслите, що хотъ одинъ
Змилувавсь, хтѣвъ помѣчь дати,
Що є жѣнка й дѣтямъ мати?
Нѣ! Въ ихъ руки впавъ — то гинь!

„Вовкъ въ керницѣ! Вовкъ въ керницѣ!
 За лошата и ягницѣ
 Водплатѣмъ єму теперь!
 Вытягайте осторожно,
 Але бийте скѣлько можно,
 Щобъ намъ заразъ тутъ умеръ!“

„Ну, подумайте, вашецѣ,
 Що тамъ дѣялось въ ѣй серцѣ,
 Якъ тѣ въ верхъ єб тягли:
 Тамъ въ низу вода, потопа,
 А въ верху зо двадцять хлопа,
 А зъ палками всѣ були!“

„Лишь на свѣтъ вона вказалась,
 Якъ не знимесь лускѣтъ, галась —
 Бють, товчуть, мовъ околѣтъ!
 Бѣдна знитилась въ ведерцѣ,
 А ту вже розпука въ серцѣ,
 И въ очахъ померкъ ѣй свѣтъ.“

„Силь ѣй додала трѣвога:
 Скочила зъ ведра небога
 Въ найгустѣйшій стискъ палиць:
 Що ѣй тамъ прийшлося набрати,
 Сего въ казцѣ не сказати —
 Все на радѣсть тыхъ паниць.“

„Якъ вона спасти ся вспѣла
 И жива зъ ихъ рукъ убѣгла,
 Сего вже не знаю я.
 Се, брехуне ты огидный,
 Твоѣй бувъ замысель єхидный,
 Справка пѣдлая твоя!“

„„Ой Вовцуню, кобъ ты знавъ,
 Якъ то я ѣй дякувавъ
 За той вчинокъ милосерный,
 Що взяла на себе часть
 Ту, що правно мало впасть
 Та на мой хребетъ мізерный!...“

„„Благородная Вовчиця!
 Вчинкомъ тымъ ты-бъ мѳгъ гордить ся.
 Є заслуга ту й моя.
 А при тѳмъ вона, нѳвроку,
 Суковатого оброку
 Знести може бѳльшь нѳжъ я!““

Такъ то Лисъ зъ Вовчицѳ кпивъ ся.
 Всѳ смѳялись. Вовкѳ казивъ ся.
 „Брехо! Митко! — вѳнъ кричавъ. —
 „Най кордюкъ языкъ твоѳй сточить!
 Якъ ты все въ живѳи очи
 Бѳле въ чорне прибрехавъ!“

„Але нѳ, не языками,
 А зубами и руками
 Будемъ битись! Най умру,
 А тобѳ, брехуне, вбѳйце,
 Зраднику и кровопѳйце,
 Хавку клятую запру!““

Крикнувъ Лисъ: „Ты грубіяне!
 Думаєшь, що лайка стане
 Латкою на честь твою?
 Въ лайцѳ ты мѳцнѳйшѳй, сынку,
 А якъ хочешь поединку, —
 То почувєшь, якъ я бю!““

„Ну досыть тыхъ сваровъ! Годъ!
Чортъ зна, хто зъ васъ правъ, хто злодѣй!“
Вставши зъ трону Царь сказавъ.
„Завтра рано бѣй остатный
Вкаже, хто лихій, хто вдатный —
Ось вамъ проба вашихъ правъ!“

Пѣсня девята.

Рано сонечко схопилось,
У росѣ перлистой вмылось
И смѣеть ся, не пече —
Лисѣ Микита ще любѣсько
Спить розглягшись на все лѣжку,
Втомъ хтось штуркъ его въ плече.

„Гей, ты спюху, часъ вставати!
Зазирає день до хаты;
А ты знаєшь, що за день?
Вонъ рѣшитъ, чи до побѣды
Ты дойдешъ, чи смерть и бѣды
Зъ бою вынесешъ лишень!“

Такъ при лѣжку Лиса ставши
И его за руку взявши
Малпа Фрузя прорекла —
Покоѣвкою въ Царицѣ
И посестрою Лисицѣ
За дѣвочихъ лѣтъ була.

Буркнувъ Лисѣ крѣзь сонъ гнѣвливо,
Та протерши очи живо
Коло лѣжка Малпу вздрѣвъ.
„Фрузю, ты се?“ скрикнувъ втѣшно,
Зъ лѣжка схопивъ ся поспѣшно.
„Зъ же чимъ Богъ тебе привѣвъ?“

Фрузя каже : „Ахъ Микито,
 Що колись було прожито,
 Най се зъ тымъ часомъ иде!
 Та жѣноче серце любить
 Вѣчно того, хто насъ губить, —
 Навѣть вдячности не жде.

„Такъ тобою я турбуюсь
 И о тобѣ все пѣклююсь,
 Хоть про се нѣхто й не зна.
 Але нинѣ бѣйка люта
 Привела мене ажъ тута.
 Мучить мысль мене страшна!...

„Ой, Микито, Вовкъ могучій,
 А хочъ хитрый ты и ручій
 И проворный на языкъ,
 То все жъ легко бути може,
 Що пропадешъ ты небоже. —
 Жартувати Вовкъ не звикъ!

„Тымъ стурбована я дуже
 И прийшла сюда, мѣй друже,
 Щобъ тобѣ допомогти.
 Знаєшь, де прийде до звады,
 Добра й баба до порады, —
 Слухай моихъ радъ и ты!“

Лисъ смѣе ся. „Фрузю люба,
 Въ тебе нѣ одного зуба
 Не хибує! Щожъ притьмомъ
 Бабою тобѣ чинитись?
 Ты ще можешъ похвалитись
 И красою и умомъ!

„Вчинокъ твоѣй — великодушный!
 Радо буду я послушный
 Твоѣй радѣ, только радъ!“
 Фрузя плеснула въ долонѣ —
 Глядь, Малпы, що на выгонѣ
 Ждали — всѣ гуртомъ бѣжать.

„Го, го, го! — сказавъ Микита, —
 Ту рѣдня вся знаменита:
 Фрузю, щожъ се все значить?“
 Фрузя каже: „Не жури ся,
 Сядь на лавцѣ, простягни ся,
 А про рѣшту тихо, цыть!“

Тутъ наразъ три Малпы злюки
 Якъ вѣзъмутъ Микиту въ руки:
 Голять, мыють, мыломъ трутъ,
 Гладко тѣло все острыгли,
 Потѣмъ принесли оливы
 И на хвѣстъ кудлатый лютъ.

Каже Фрузя: „Ну, Микито,
 Все обстрыжено, обмыто,
 Тѣлько въ кудлахъ хвѣстъ лишивсь:
 Се на те, щобъ Вовкъ нѣкуды
 Нѣ за крижѣ, нѣ за груди
 Нѣ за лобъ тя не вчепивсь.“

„Якъ на тебе вѣнъ накинесь,
 Ты чинись, мовъ зъ страху гинешь,
 Втеки! та не дуже квапъ!
 А якъ буде Вовкъ вже близько,
 Обваляй въ пѣсокъ хвостисько,
 Тай въ лице єму талапъ!“

„Буде се єму несмачно
 И остудить запаль значно.
 Поки очи вѣнъ протре,
 Всядь на каркъ єму ты смѣло,
 И велике зробишь дѣло,
 Вовка дѣдько забере.“

„А теперь клякни покѣрно,
Чары дамь тобѣ, що вѣрно
До побѣды двигнуть тя :

„Іраки чо и рачіш реп,
Иирям узори рачін веп,
Ятуць цімішь ліб й анат.“ *)

„Ну, теперь вставай, мѣй друже,
Йди здоровъ, не гай ся дуже
И зъ побѣдою вертай!
Вы-жь ведѣть малпятка Лиса
Тамъ, де звѣрѣ всѣ зѣйшли ся,
На ту толоку пѣдъ гай!“

Йде дружина знакомита,
Гордо суне Лисъ Микита
Прямо передъ царскій тронъ.
Царь уздрѣвши, якъ вѣнъ вбравъ ся,
За живѣтъ зо смѣху взявъ ся.
„Хитрый же ты бестіонъ!“

Але Лисъ поважный, строгій,
Поклонивсь Цареви въ ноги,
А Царици до колѣнъ,
А вѣдтакъ на мѣсце бою
Вкругъ обступлене товпою
Выступивъ спокѣино вѣнъ.

Озирнувсь — ажъ Вовкъ вже тута :
Наче чорна хмара люта
Выступае зъ мѣжь рядѣвъ,
Ажь зубами вѣнъ скрегоче,
Мовъ свѣчки блищать ся очи —
Такъ зъ кѣстями бы Лиса й зѣвѣвъ.

*) Каждый вѣршь треба читати въ задузъ.

И махнувъ Царь головою,
 Знакъ подавъ имъ булавою
 Починати боротьбу.
 Сурмы, трубы загремѣли,
 Всѣ затихли, занѣмѣли,
 На непевну ждуть судьбу.

Першій скочивъ Вовкъ лапастый,
 Лиса въ зубы щобъ попасти
 И зробить ему капуть.
 Лисъ завывъ, перелякавъ ся
 И швиденько въ задъ подавъ ся, —
 Вовкъ за нимъ осьтуть... осьтуть!

Наздѣгнавъ его вже близько,
 А въ тѣмъ Лисъ въ бѣгу хвостисько
 По пѣску проволочивъ —
 Якъ не свисне Вовка въ очи,
 Такъ ему темнѣйше ночи
 Свѣтъ увесь заморочивъ.

„ Ой, да сучій же ты злодѣй!“ —
 Крикнувъ Вовкъ, та гнать вже годѣ,
 Ставъ и тре зъ очей пѣсокъ.
 „ Що, Вовцуню, будемъ битись, —
 Рѣкъ Микита, — чи миритись?
 Ну, подай свѣй голосокъ!“

Обернувсь Микита скоро,
 Вовка захопити за горло
 Уже ось--ось вѣнъ наостривсь —
 Але Вовкъ скакѣць до нѣго,
 И зубами хапъ за ногу —
 И упавъ на землю Лисъ.

„Га, собако ты брехлива,
 Ось теперь приходять жнива —
 Все, що сѣявъ, те й пожнешь!
 Разъ въ мои попавъ ты руки,
 За всѣ кривды, збытки, штуки
 Ты заплату ту приймешь!“

„Овъ, — подумавъ Лисъ, — се брыдко,
 Ту пропасти можна швидко!
 Нумо зъ смирного кѣнця!“
 И щобъ часъ лишъ протягнути,
 Вѣнъ почавъ на жальнѣ нуты
 Промовлять такѣ слѣвця :

„Стрыку, майте Бога въ серцѣ!
 Я-жь якась рѣдня вамъ прецѣ!
 Що се вы такъ завзялись?
 Чижь то честь, гоноры знатнѣ,
 Що мовъ бестѣ остатнѣ
 Бють ся на смерть Вовкѣ и Лисѣ?“

„Ой, стрыцуню рѣднѣй, чуйте,
 Лишь сей разъ менѣ даруйте, —
 А кленусь вамъ, поки жить,
 Я и всѣ мои народы
 Сумирно, безъ перешкоды,
 Вѣрно будемъ вамъ служить.“

„Все робити-му для тебе,
 Всякѣй трудъ прийму на себе,
 Не доѣмъ и не досплю,
 А тобѣ гусей, качатокъ,
 Рыбъ и ракѣвъ и курчатокъ
 Повну кухню навалю.“

„Тай згадай, чи то я бою
 Именно хотѣвъ съ тобою?
 Якъ я довго вагувавсь?
 И теперъ якъ дбавъ я пильно,
 Щобъ тебе не вдарить сильно,
 Въ своѣй силѣ гамувавсь!

„Що лишъ хочешъ, хочъ якъ трудно,
 Все я вчиню! Хочъ прилюдно
 Пôдлымъ брехуномъ назвусь!
 Ой, болить! Рôдненькій стрыку!
 Милôсть покажи велику,
 Най надармо не молюсь!“

„Нѣ — гарчить Несытый — годѣ!
 Знаю я, якій ты злодѣй,
 Бреха и крутѣй єси!
 Обѣцяєшь злота мѣрку,
 А потому завше дѣрку
 Изъ обарѣнка даси.

„Та теперъ хочъ присягни ты
 Всего мя озолотити,
 Вѣры я тобѣ не йму!
 Гамувавсь ты въ бою ладно,
 Що менѣ у очи зрадно
 Вперѣ пѣску чортôвську тьму!

„Нѣ, хочъ якъ бреши й звивай ся,
 А зъ житемъ вже попрощай ся!
 Я здурити ся не дамъ.
 Помоли ся швидко Богу,
 Кай ся всѣхъ грѣхôвъ — въ дорогу
 Мусишь нынѣ йти къ дѣдамъ!“

Такъ гарчавъ Несытый гордо,
 Радъ бы Лиса взять за горло,
 Але ногу мавъ въ зубахъ.
 А въ Микиту духъ вступае:
 Сли часу хочъ хвильку мае,
 То ще не великій страхъ.

Нѣбы молитъ ся вѣнъ Богу,
 А тымчасомъ задну ногу
 Всунувъ Вовку пѣдъ живѣтъ...
 Якъ наразъ запоре жмѣнку
 По пѣдъ саму сележѣнку —
 Вовкови змѣнивъ ся свѣтъ.

„Ай!“ ревнувъ, згадавши бабу.
 Фіть! Лисъ зъ пащѣ вырвавъ лабу,
 Задною-жь ще разъ потисъ.
 Вовкъ зомлѣвъ и поваливъ ся —
 Гулькѣ, на верха опинивъ ся
 Й хапъ его за горло Лисъ.

„Га, теперь проси пощады!
 Бо заплата за всѣ зрады
 Не мине тя!“ — Лисъ кричавъ.
 Вовкъ запѣненный, заѣлый
 Лишь метавсь мовъ ошалѣлый
 И слабѣючи гарчавъ.

Та Микита вже не глупый,
 Силу всю зѣбравъ до купы,
 Мовъ клѣщами горло тисъ...
 Тягне, шарпае, термосить,
 Ажь Левъ крикнувъ: „Досыть! Досыть!
 Побѣдивъ симъ разомъ Лисъ!“

Лисъ на тее царске слово
 Вовка вѣдпустивъ здорово.
 „Царю — каже — я корюсь!
 Я хотѣвъ лишъ пляму стерти,
 Та его не прагну смерти,
 На безсильнѣмъ я не мщусь.“

Тутъ пѣднйвсь утѣхи галасъ,
 Малпа Фрузя протискаласъ
 Изъ лавровымъ вже вѣнцемъ.
 Всѣ приятелѣ зѣйшли ся
 Славили й витали Лиса,
 Що такимъ явивсь борцемъ.

Не оденъ, що ще недавно
 Бувъ бы зѣвѣвъ го, гукавъ „Славно!“
 „Жий, Микито, много лѣтъ!“
 Лисъ подякувавъ уклономъ,
 Потѣмъ клякнувъ передъ трономъ,
 Щобъ вчуть царскій заповѣтъ.

„Встанъ, Микито, — Царъ озвавъ ся, —
 Славно, сыну, ты списавъ ся,
 Честь свою оборонивъ.
 Що було, нехай минае!
 Царъ даруе и прощае,
 Що коли ты завинивъ.“

„Днесъ конецъ сварни и звадѣ,
 И вѣдъ нинѣ въ царскѣй радѣ
 Ты про обще благо радѣ!
 Честь приими вѣдъ мене тую:
 Канцлеромъ тебе йменую,
 Вѣддаю тобѣ печать.“

„Якъ ты мудро вмѣвъ держатись,
 Вѣдъ бѣды оборонятись,
 Такъ державу борони!
 Що порадишь — царь прикаже,
 Що напишешь — царь не змаже,
 Лишь сумлѣнно все чини!“

Каже Лисъ: „Мѡй царю й тату,
 За такъ щедру и богату
 Ласку чимъ я вѣдплачусь?
 Силь у мене є не много,
 Але весь для блага твого
 И державы посвячусь.“

„Ще лишъ на однѡмъ прости мя!
 На деньокъ домѡвъ пусти мя:
 Тамъ десь жѣнка й дѣточки
 Плачуть, тужать... Найже нинѣ
 О щасливѡй перемѣнѣ
 Самъ я имъ подамъ звѣстки!“

Царь сказавъ: „Иди, мѡй друже!
 Я й цариця радї дуже
 Щобъ весь смутокъ ихъ утѣкъ.“
 Тутъ кѡнчить ся наша казка.
 Слї нової слухать ласка,
 Приходѣть на другїй рѡкъ.“

